

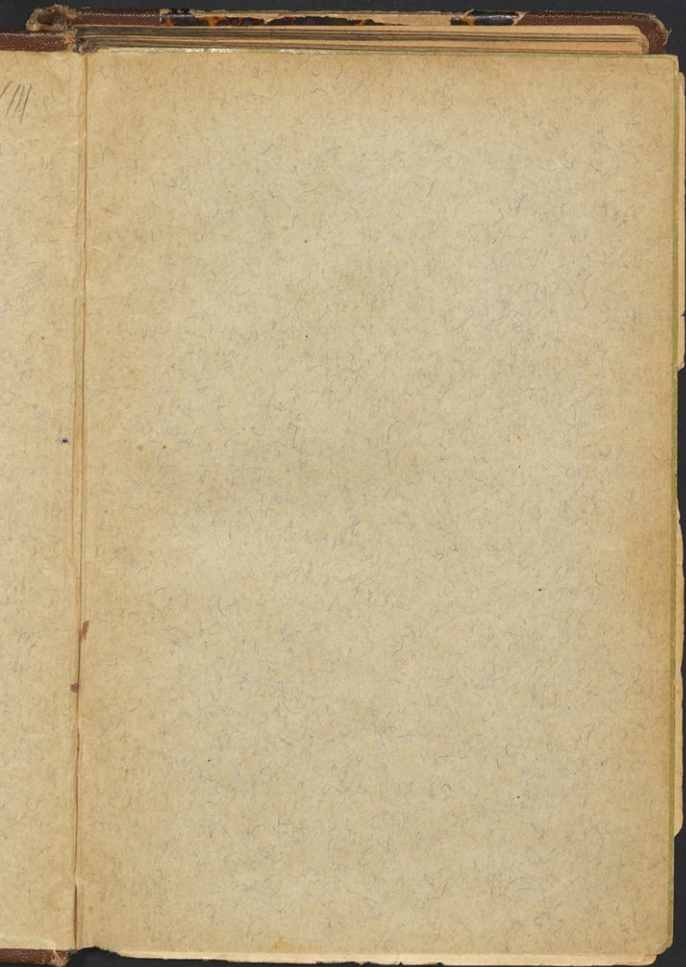
~~XX~~

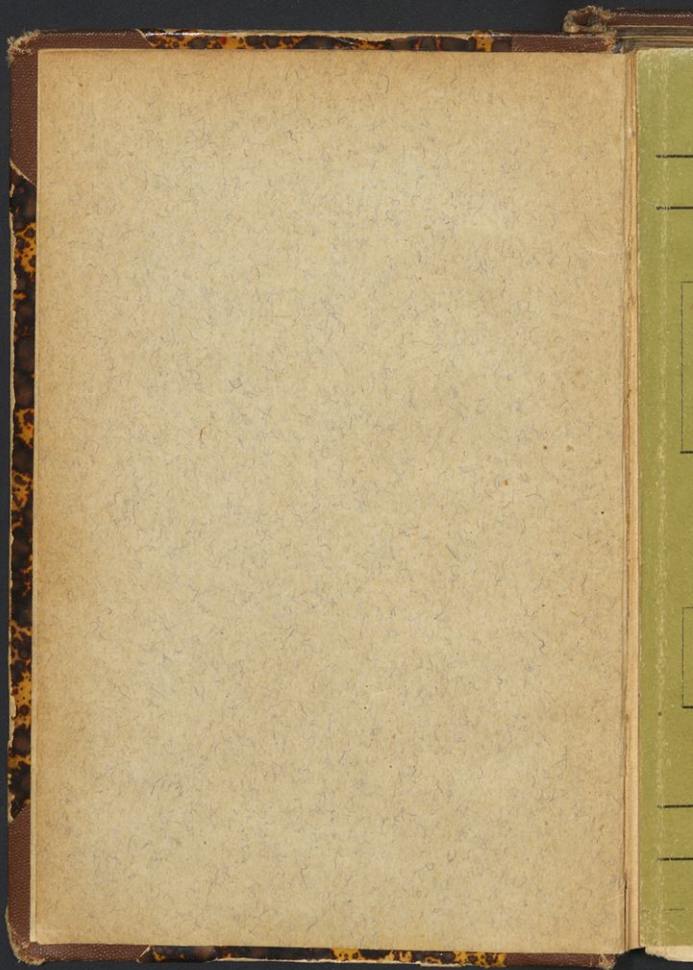
33780

Don
tica

33780, II, B, c.

VIII

Zbirani dramatični in pripovedni spisi

Narodna knjižnica 3. zvezek

Dr. Jos. Vošnjakovi

Celje, 1894.

Tiskal in založil D. Hribar

NARODNA KNJIŽNICA.

III. zvezek.

D^R. JOS. VOŠNJAKA

zbrani

dramatični in pripovedni

spisi.

III. zvezek.

V Celji, 1894.

Tiskal in založil Dragotin Hribar v Celji.

Doktor Dragan.

Drama v petih dejanjih.

Osebe:

Dr. Miroslav Dragan.

Prof. Fran Branič.

Mira, njega hči.

Dr. Marko Stremil, odvetnik.

Dr. Svatovit, predsednik volilnemu odboru.

Peter Legat, trgovec,

Grof Bering, minister (50 let star).

Klarisa, njega soproga (40 let stara).

Baronica Katinka Holbergova, udova (24 let stara).

Grof Bileneg, ministrov tajnik (35 let star).

Samuel Pereles, ravnatelj kreditni banki.

Prvi meščan.

Drugi meščan.

Sluga ministrov.

Dejanje se vrši v prvem, četrtem in petem dejanji v slovenskem mestu, v drugem in tretjem na Dunaji. Doba 1867. in 1869. leto. Četrto dejanje se vrši dve leti za tretjim dejanjem.

Prvo dejanje.

Salon s starikavo hišno opravo v stanovanji profesorja Braniča.

Prvi prizor.

Branič (sedi pri mizi in čita). **Mira** (pri drugi mizi plête).

Mira. Kaj praviš, očka? Ali niso pesmi prekrasne? Zdaj nežne in mile, kakor pomladanja sapica v tistem logu; zdaj krepke in burne, kakor vihar na morji. O, Miroslav je res pesnik po »milosti božji«!

Branič (vstane). Pesnik? Prav govoriš — ako bujna fantazija sama dela pesnika! Ako so iztoki nebrzdanih strastij že poezija!

Mira. Spet kritikuješ?

Branič. Kaj ne bi, ko vidim, kako se zane-marja oblika, kako se mili naš jezik muči in potujčuje. Prešëren, Prešëren, on bodi načelnik pesnikom našim!

Mira. Prešeren? O uverjena sem, da se bode Miroslav vzdignil nad Prešerna.

Branič. On se vzdignil nad Prešerna? O ti naš duševni velikan, ne zameri nepremišljenim besedam najivnega otroka! Mólči, Mira, mólči, da me ne zdražiš!

Mira. Prešeren je spisal sonetni venec in Miroslav —

Branič. Spisal je tudi »sonetni venec«, dà, dà! Vendar bolje za njega slavo, da bi bil opustil to posnemo.

Mira. A meni »sonetni venec« najbolj ugaja.

Branič. Tebi? Verjamem, ker je nasičen s tisto zaljubljeno in sentimentalno brozgo, od ktere se kar topé ženska srcá.

Mira. Ali ni srečna Julija, da bode vedno živelo nje ime združeno z imenom nesmrtnega našega Prešerna? Jaz si ne morem misliti večje sreče.

Branič. Oho! Častilakomna? No, le potrpi, morebiti se še tudi tebe usmili kateri pesnik.

Mira. In ako bi se že bil —

Branič. Kaj? Kaj? — Vendar ni —? Ta »sonetni venec« — (odpre knjižico in obrača list za listom) M-i-r-i-B-r-a-n-i-č-e-v-i (Vsklikne.) Mira! To pa je preveč! In ti, ti si vedela?

Mira. Vedela!

Branič. In nisi branila?

Mira. Kdo more braniti pesniku? In zakaj?

Branič. Zakaj? Ves svet bode kazal náte, da si — si —

Mira. Kaj, oče?

Branič. Njega — ljubica!

Mira. Njega nevesta, oče!

Branič. Kaj čujem? Ti, nevesta?

Mira. Ne zameri, očka, Miroslav bode še danes govoril s teboj.

Branič. Torej tako deleč sta že. Nesrečno dete!

Mira. Najsrečnejša na svetu, da se je njega genij ponižal do mene, skromne deklice. Raduj se z menoj! Pozni rodovi bodo imenovali še tvoje in moje ime!

Branič. Slavni pesnik? Pot do slave je trnjeva. Ob nji raste poredkoma cvetica tihe rodbinske sreče. Temni oblaki zavisti in brezumja plavajo nad potnikovo glavo. Neskončno duševno trpljenje, obup in solze so tožni spremljevalci. — In ti misliš, da te ljubi Miroslav?

Mira. Ljubi, ljubi me od vse svoje duše, kakor ga ljubim jaz od vsega svojega srcá.

Branič. Miroslav ljubi svoj idejal, ne tebe.

Mira. A jaz sem njemu idejal. Kolikokrat mi je to zatrdil!

Branič. Njemu idejal? Dokler mu fantazija ne vsiljuje družega.

Mira. Miroslav mēni nezvest? Nikdar! O nikar me ne muči!

Branič (prime jo za roko, mehko). Mira, poslušaj me! Petnajst let je že, odkar sem s teboj — imela si tačas tri leta — stal pri postelji umirajoče tvoje matere. Najhuje ji je délo, da mora zapustiti tebe. S solznimi očmi me je prosila, naj bodem jaz tebi oče in mati. Po tej sveti oporoki sem ravnal, ali ne?

Mira (objame očeta). O dragi oče!

Branič. Nikoli nisva imela nobenih tajnostij drug pred drugim.

Mira. Nikoli.

Branič. In zdaj, ko si stopila v najimenoitnejšo dobo življenja svojega, ko odločuješ o vsi bodočnosti svoji, zdaj si za hrbtom svojega očeta —

Mira. Ne, ne, oče! Krivo me obsojaš. Nisi li sam uvédel Miroslava v naš dom? —

Branič. Ali ne za tó, da bi te snubil.

Mira. Nisi ga li hvalil pesnikom in buditeljem naroda slovenskega? Ali ga ne slavi in ljubi ves narod naš? In jaz, da bi ga ne ljubila?

Branič. Veš li, kaj se pravi ljubiti pesnika? Kaj je ljubezen pesnikova? Plamen, z velikansko silo predirajoč iz njega prsij, kateri sežgé in upe-

peli nesrečno bitje, ki se mu bliža v ljubezni. Kar mu je danes idejal, leži jutri poteptano na tleh. Po zdrobljeni človeški sreči, po strtih srcih se vspnè pesnik do prave poezije. Mirno, tiho življenje mu ni dano, ne sme ga uživati. Samó, kadar mu srcé krvavi od bolesti, kadar ga strastij razljučeni vihar drevi semtrtja, takrat zapoje njega struna najmileje. In ti, ti bodeš žrtev njega slave.

Mira. In da bi bila! Osrečila me je njega ljubezen in rada umrjem.

Branič. Umrjem? — Misliš li, da pride smrt, kadar jo kličemo in po nji hrepenimo v bolečinah svojih? Ne, ne! Izprazniti je slehernemu človeku usojeno mu kupo trpljenja. In to bode tvoje najhujše gorjé, gledati prevaro — in — živeti.

Mira. Oh, oče, ostre tvoje besede mi razdevajo srcé!

Branič. Ali naj molčim, ker vidim prepad, ki bode pogoltnil srečo tvojo in mojo? Snubiti te hoče! On naj skrbi za ženo in otroke, ko še sam zasé ne more skrbeti? Da Miroslav nima takega požrtvovalnega prijatelja, kakor je Stremil, bil bi uže davno pogubljen.

Mira. Stremil je res blag mož, kakoršnih je malo pod solncem. In tudi Miroslav priznava, da le njega ima zahvaliti na sedanjosti in bodočnosti svoji.

Branič. Oba, Miroslav in Stremil, sta bila moja učenca, in kako različna že takrat. Stremil je ves svoj talent in svojo pridnost porabil, da je brez zamude zvršil studije in napravil izpite. On se ni oziral ne na desno, ne na levo in dal se ni spraviti s svojega pota. Miroslav pa se je uglabljal v svoje sanjarije, zidal si je zlate gradove v oblake in pogubil bi se bil, da ga nismo naposled z dobro in hudo besedo dotirali do izpitov. Pesništvo ga je motilo.

Mira. Pesništvo? In kdo ga je vzpodbujal za poezijo? Kdo mu je kazal lovorov venec, vzvišenega nad vse zaklade sveta?

Branič. Jaz, jaz! Priznavam.

Mira. Vedel si, da bode nesrečen, da mora biti nesrečen, kakor vsak pesnik po tvojem mnenji. In vender si netil tajni ogenj v njega prsih, dokler ni vzplamenel v pogubo njemu in — meni.

Branič. In ko bi res bil to vedel! Ali naj dopuščam, da ostane pokopan talent, do katerega ima pravico ves národ. Ne veš li, da je poezija najkrasnejši cvet človeštva? Da poezija vzbuja človeku najplemenitejša čustva in trpinčeni národ naš, kje si išči utehe, kje srčnosti v silnih stiskah? Pesem ga tolaži, pesem ga oživlja, da v boju za pravice svoje s podvojeno silo hiti dalje in dalje, in jaz naj bi premišljal in zadušil iskro, katera je

obečala razsvetljevati temoto, krijočo naš národ?
Zadušil naj bi jo, da ne bi motil sreče pesnikove?
Kaj je sreča jednega človeka mimo sreče narodove?
Da je le národ srečen, bodi nesrečen on!

Mira. In jaz ž njim.

Branič. Ne, ne, umiriš se in pozabiš ga!

Mira. Nikdar!

Branič. O, da sem bil tako slep. Varala me
je nadeja, da bodeta ti in ljubljeni Marko moj —

Mira. Jaz in Stremil?

Branič. Zdelo se mi je, da te ljubi.

Mira. On mène?

Branič. In tudi ti — kako ráda sta skupaj,
jednih mislij in zmirom jasnega obraza, prav kakor
vstvarjena drug za drugega.

Mira. Čudna misel!

Branič. Ali ga nimaš rada?

Mira. Gotovo, kakor sestra rodnega brata in
tudi on, to vem, vidi v meni le sestro.

Branič. Motiš se, motiš! (Vzdihuje.) Zakaj je
vendar moralo tako priti?

Mira. Zakaj? Kolikokrat si trdil, da kar se
dogaja, mora se zgoditi. — Moja usoda —

Branič. Bode bridka záte in záme.

Drugi prizor.

Dr. Stremil (odpre vrata.) Prejšnja.

Dr. Stremil. Ali smem vstopiti?

Branič (hiti mu nasproti). O prijatelj dragi!

Dr. Stremil. Potrkal sem, ali ni bilo glasu. O čem sta se menila, da sta bila tako gluha? Gospodična, vi mi bodete povedali — toda kaj vprašujem? Knjiga na mizi razlaga mi vse. Govorila sta o Dragánovih najnovejših pesmih.

Mira. Pogodili ste in zdaj morate razsoditi Vi. Oče trdi, da pesmi niso dovršene.

Branič. Kakor kvas ni kruh.

Mira. Ali se tudi Vam zde le kvas?

Dr. Stremil. Ne zamerite gospodična, jaz sem le suhoparen odvetnik. Vprašajte me o pravih in zakonih in odgovorim Vam. O pesmih pa si ne prisvojam nobene razsodbe.

Mira. Preskromni ste, ali se pa tajite. Slušala sem sama, da ste se z očetom večkrat in radi pogovarjali o pesniških delih.

Branič. Čemu siliš gospoda doktorja? Najbrž čuti, da ti pričakuješ pohvale, toda on ima, kakor jaz, svoje pomisleke. Kaj pa obče mnenje?

Dr. Stremil. Vse prevzeto hvale. Mladost ognjevito deklamira Dragánove pesmi in tudi

starejši možje se veselé, da nam je vstal pesnik, ki bode povelečeval sebe in národ svoj.

Mira. Čuj, oče, čuj! Osamljen si s svojo grajo.

Branič. Bojim se, da bode ta pohvala pogubna pesniku.

Dr. Stremil. Tudi jaz se bojim.

Mira. Tudi Vi, gospod doktor? Ne umejem Vas. —

Dr. Stremil. Praktičen človek sem in gledam svet, kakeršen je; ne skozi pesniške naočnike. In tu vidim, da si mora človek najprej vstvarjati tla, na katerih potem trdno stoji. Zato je najpametneje, priti najprej do poklica, katerega sem si izvolil. Prva sreča je, samostojnost v življenji. Potem sem sloboden, gibljem se, kakor mi drago in ako me veseli, tudi lahko zlagam pesmi.

Mira. To so pač prozajični nazori —

Dr. Stremil. Toda pravi.

Branič. Dobro, dobro. Dospeti do poklica, to je prvo. Žal, da Dragàn ne posluša najinih svetov.

Mira. Ali ni doktor?

Dr. Stremil. To ne zadoščuje. Davno že bi moral, kakor jaz, imeti svojo odvetniško pisarno, pa odlaša in odlaša. Ne, da bi meni bilo nadležno, ker dela sodrug v moji pisarni —

Branič. Prav za prav, da Vi delate za oba.

Dr. Stremil. Ne, ne, tudi on, kadar se prime kake pravde, zvrši jo dobro s svojim bistrim umom. Zatorej res škoda, da se tako dolgo ne more odločiti.

Mira. Morda ga pa niste opominjali.

Dr. Stremil. Opominjal, večkrat sem ga opominjal, pa saj ga poznate. V rahločutnosti svoji ga razžali vsaka še tako prijateljska svarilna beseda. On čuti, da je pesnik, da njemu v prsih gori ogenj nebeške poezije. Njega duh plava v oblakih ter gleda zaničljivo vsakdanji naš trud in prozajično naše delo. Pohvala ga omamlja in pogreza vedno globokeje v sanjarstvo.

Branič. Res, le preres!

Dr. Stremil. In zdaj mu preti še nova nevarnost.

Mira. Nevarnost? Miroslavu? Moj Bog!

Dr. Stremil. Ne vstrašite se presilno! Nevarnost le po mojem mnenji.

Branič. Povejte, povejte!

Dr. Stremil. Na poti sva se srečala z doktorjem Svatovitom — vi ga poznate.

Branič. Pošten mož in ves goreč za svoj narod.

Dr. Stremil. Predsednik je — kakor veste — narodnemu volilnemu odboru. Pravil mi je, da hočejo Dragánu ponuditi mandat.

Branič. }
Mira. } Za državni zbor?

Dr. Stremil. Uganili ste! Volitev je razpisana. Vse národno razumništvo očarano od rodoljubnih pesmij Dragánovih želi si njega poslancem. On, tako pričakujejo, da bode neomajano stal za národne pravice. Z rezkimi besedami bode odkril zevajoče rane, katere skelé národ. Omehčal bode s svojimi govori srca najhujšim nasprotnikom in proslavljal naš národ pred svetom.

Mira. In Vi tega ne pričakujete? Ali ga niste slišali govoriti pri »Vodnikovi besedi«?

Dr. Stremil. Slišal, slišal.

Mira. Kako so mu besede svete oduševljenosti kipele iz ust. Kako zamaknjen ga je poslušal národ. In da je Miroslav vzdiknil: »V boj za domovino« — uverjena sem, da bi ves narod bil planil za njim v boj in, če treba, v smrt.

Dr. Stremil. Mogoče. Vendar drugo je, vzbujati ljudstvo z zvenečimi frazami —

Mira. Fraze so njega vzvišeni izreki?

Branič. Ne presekuj gospodu doktorju vedno besede!

Dr. Stremil. Hotel sem le reči, da se mora drugače govoriti v parlamentih, nego li pri kakem ljudskem shodu. Toda ne dvojim, da Dragán ne bi znal tudi v parlamentu dobro in primerno go-

voriti. — Tej umetnosti se bode hitro privadil. Bojim se pa, da bode skočil popolnoma iz tira praktičnega življenja in Bog obvaruj, da ga njega, žal, premehki značaj ne pogubi v valovih vélikomestnega šuma in izkušnjav!

Branič. Resnično! Poslanstvo mu bode pogin.

Mira. Zakaj?

Branič. Ker nima one samostalnosti, katere je treba za javno delovanje. Svariti ga morava, da ne vsprejme ponudbe.

Dr. Stremil. Svariti? Bojim se, da zaman.

Mira. Ravno prihaja.

Tretji prizor.

Dragan (s črno brado in dolgimi lasmi, v žametni suknji, s klobukom širokih krajev, vstopi počasi in zamišljeno). **Prejšnji.**

Dragan. O, da bi to, kar mi pôlje v duši, znal izliti v besede! Da bi misli, ki se mi porajajo v glavi, umel zbirati in jasne podajati strmečemu rodu! Vzvišena ideja, katero sem rodil in negoval s srčno krvjó svojo, kako neznatna, prazna se mi vidi, ko jo čitam zapisano z nespretno roko. — — O prijatelji moji, vi me gledate začudeni. Pomilujte me! Sanjal sem sladke sanje. Vodník me je blagoslavljal, Prešeren mi je podajal list iz lovorovega venca svojega. Oh, sanje prekrasne,

izginile so, kakor zračna prikazen v puščavi. Plaval sem v neskončnem prostoru, toda peroti moje so se, kakor Dedalove, raztopile od solnčnih žarkov. — Zgrudil sem se na mrzlo, megleno zemljo in tu ležim obupan, pogubljen. (Zgrudi se na stol poleg mize.)

Dr. Štremil. Vzdrami se prijatelj, vzdrami iz svojih sanj!

Dragan. Bedim, bedim! Ali bolje bi bilo záme, da bi spal večno spanje.

Mira. Miroslav, kaj govorite?

Dragan. Ti, Mira! (Vstane in jo prime za roko.) Svetla zvezda v temni nôči, ki se razprostira nad mano in me hoče zadušiti. — Ali se mi bodeš utrnila tudi ti?

Branič. Povejte mi vender, kaj vas je tako razburilo?

Dragan. Kaj? Ono grozno čustvo, ki me je že tolikokrat mučilo in katero mi je spet danes z neznosno težo svojo leglo na srce, čustvo nezmožnosti svoje. O gospod profesor, Vi ste me prvi vspodbujali! Vi ste mi kazali pot do Parnasa! Zakaj ste me prebudili iz srečne nezavednosti? Zakaj mi odprli pesmij studenec? Obečali mi slavno bodočnost, vedoči, da nikoli ne bodem dosegel vrhunca poezije?

Branič. Kaka malodušnost Vas je spet obšla!

Dragan. Ali naj sem srčán, ker spoznavám, kakó nepopolno je vse moje delo? Ker vem, da národ po pravici obsoja nedovršene moje pesmi!

Dr. Stremil. Národ da te obsoja? Národ, ki je ves prešinjen od tvojih poezij in te proslavlja prvega svojega pesnika?

Mira. Čujte, čujte! Ne le mi, ves narod Vas časti.

Dragan. Je li mogoče? O vi me le varate, da me tolažite.

Dr. Stremil. Kako li moreš dvojiti?

Dragan. In Vi, gospod profesor, kaj pravite Vi?

Mira. O ravno je pohvalil pesniški duh, ki veje iz Vaših poezij.

Branič. Vi skokoma napredujete, prijatelj mladi! Le tako dalje in bližali se bodete mojstru našemu.

Dragan. Prešernu? O, nikoli!

Branič. Le srčnost! Le srčnost!

Dragan. Srčnosti dovolj, kaj ko zmožnosti ni!

Dr. Stremil. Ne ponižuj samega sebe. Veséli se národovega priznanja!

Dragan. Mili narod moj, ko bi ti vedel, kako te ljubim nezmerno, neskončno. Da bi to mogel dokazati z dejanjem, ne samó z besedo; kako srečen bi bil!

Dr. Stremil. Morda še dojde prilika in sicer prej nego misliš.

Dragan. Skrivnostno govoriš!

Branič (k Miri). E, Mira, ti tu stojiš in pozabljaš, da bi nam pripravila čaj. Stremil in Dragan bodeta najina gôsta, kaj ne?

Mira. Hitim. (Odide.)

Dragan. In zdaj mi razkrita tajnost, o kateri sta mi namignila.

Dr. Stremil. Ti veš, da bode v malo tednih volitev poslanca za državni zbor.

Dragan. No?

Dr. Stremil. Čuj torej; narodni volilni odbor namerava tebi ponuditi kandidaturo.

Dragan. Mênì? Kaj praviš? Mênì?

Branič. Tako je! In vidite, baš zaradi tega hočeva govoriti z Vami. Jaz namreč menim, in to povem odkrito, da morate odkloniti to ponudbo.

Dragan. Jaz, da bi —?

Dr. Stremil. Ti, ti! Odkloniti moraš ponudbo, to ti svetujem tudi jaz.

Dragan. In zakaj, ako smem vedeti? Toda čemu vprašujem? Vidva sodita, da nisem sposoben. Res, res!

Dr. Stremil. Že spet na krivem poti.

Dragan. Vem, da nimam onih svojstev, katerih je treba zagovorniku národnih pravic. — Vem, da nisem ne Ciceron, ne Demosten, da bi z gôvori svojimi sezal v srcá poslušalcev.

Dr. Stremil. Govornik! Da bi bilo samó to! Ne bodi preskromen! Govorništvo ti je dano, kakor pesništvo.

Branič. Gôla resnica, kajti že v šoli ste bili najboljši deklamator in ko sem Vas slišal v čitalnici, bil sem ginjen do solz.

Dragan. Prezelo me hvalite.

Dr. Stremil. Samo po pravici. Vendar, žal, da z jedinimi gôvori, naj so še tako jedrnati, v parlamentih ničesar ne dosežemo. Ko bi šlo za govornika, ne poznam nikogar, ki bi te mogel zastopati bolje. Druge pomisleke imam, ki jih imenujemo prozajične.

Dragan. Prav rad bi jih slišal.

Dr. Stremil. Ne zameri odkritosti moji. Ti veš, da želim jaz, da želé vsi tvoji prijatelji, da v praktičnem življenji zajemaš ono mesto, katero ti pristoja po tvojih studijah.

Dragan. Umejem te in priznavam krivdo svojo. Lehko bi že davno iz pravyd si »koval rumenjake«, ko bi bil, kakor praviš, praktičen človek.

Branič. In zakaj bi se ne prijel tega, česar je človeku najprej treba, da je potem nezavisen?

Dragan. Zakaj? Zakaj? Vprašajte »rajši val morjá«! Oh, zakaj sem porojen v revščini? Zakaj mi je usoda življenja pot nasula s trnjem? Zakaj mi ni, kakor mnogim nevrednežem položila v zibel

bogastva? Ne sodita me krivo! Ne záse, za svoj národ si želim vseh zakladov svetá, da bi ga podpiral v neštevilnih njega potrebah, da bi ga povzdignil do veljave med drugimi narodi. A kaj hoče storiti siromak, in naj mu srce plameni za najidejalnejše namene.

Dr. Stremil. Otrok izteza ročice po luni in zvezdah. Mož si v boji za obstanek pribori trdno stališče; zakaj bi ti ne storil poslednjega koraka, za katerega si pripravljen?

Branič. Dotlej pa drugim prepustite javno delovanje.

Dragan. Modri so vajini sveti.

Dr. Stremil. In le tebi v korist.

Dragan. In vender, kolikokrat sem si domišljal, kako bi s ščitom pravice in resnice branil svoj národ, ko bi me poklical na bojišče. In zdaj —

Dr. Stremil. Le za malo časa te hočemo odtegniti, dokler nisi nezavisen.

Branič. Da, da, le kdor je nezavisen, giblje se lahko prosto.

Dragan. Ali pa je resnica, da me želi národ svojim zastopnikom?

Dr. Stremil. Morebiti še danes pridejo ti ponujat poslanstvo.

Dragan. Še danes?

Branič. In Vi bodete odpovedali?

Dragan. Prijatelja, jaz vem, da iz vaju govori le skrb záme. A stvar je silno važna za prihodnost mojo in možno tudi za narodovo, zato mi je treba vernega premišljevanja. Treba mi je samote. Dovolita, da odidem.

Branič. Kam? Tu ostanite, a midva Vas zapustiva. (K dru. Stremilu.) Gospod doktor posrečilo se mi je, dobiti nekaj svojeročnih pisem Vodnikovih. Pokazal jih Vam bodem. (Odide.)

Dr. Stremil. Radoveden sem. (Draganu.) A ti dobro izprašuj svojo vest in ne daj se premotiti od prebujne fantazije svoje. (Odide za Braničem.)

Četrty prizor.

Dragan (sam).

Dragan. Ne daj se premotiti! — Komu naj verjamem, če ne silnemu nagonu, žrtvovati národu vse svoje skromne moči? In zdaj, ko me kliče národ v svoji žalosti in bédi, zdaj naj ga odvrnem hladnokrvno: Čakaj, da prej preskrbim sebe. Mari sem kriv sam, da sem porojen ubožec, da si moram v pótu obraza svojega služiti vsakdanji kruh? Oh, tim močnejše čutim ljudsko ból, tem resničnejše jo bodem znal slikati. — Nezavisen? A kdo je nezavisen? Kdor ne išče záse ničesar, ampak vse le za dragi národ svoj. V pesmih po-

veličujem rodoljubje, sam pa bi se prestrašil in bojazljivo umeknil, ko naj pokažem, da besede moje niso le prazne besede, da sem pripravljen, ravnati se po njih? Ali sem pa tudi zmožen za tako častno mesto? Ali ne precenjam svoje moči? Ne prevarjam sebe in národ? Kdo mi pove resnicó? Kdo mi kaže pravi pot?

Peti prizor.

Mira (vstopi). Dragan.

Mira. Sam? Čaj je pripravljen. Poklicala bodem —

Dragan. Ne, ne! Ostani! Ti bodeš sodila.

Mira. Jaz? O čem?

Dragan (prime jo za roko in stopi ž njo naprej). Ti, jedina ti! Poslušaj me! Národ me kliče, da branim pred svetom njega večne pravice. Od mene pričakuje, da zdrobim spone, katere mu oklepajo duh in telo. Voliti me hoče poslancem.

Mira. In ti? Ti premišljaš? Ti se vstavljaš? Slabotna žeska sem, pa ko bi národ mogla osrečiti s svojim življenjem, rada ga žrtvujem. In ti dvojiš? Ali se ne bojiš, da ti bode kakor grom na uho donela beseda: »S pesmimi nas oduševljaš za rod in dom, a sam se umakneš pri prvem klicu! Ti nisi vreden —«

Dragan. Mira! Napačno me sodiš. Jaz hočem.

Mira. Pričakovala sem to od tebe.

Dragan. Le tvoj oče in Stremil mi ugovarjata.

Mira. Znam, znam. Oba sta poštenjaka. Oba želita tvojo srečo. Ali pa nam je smeti misliti na svojo srečo, dokler národ vzdihuje v nesreči in sužnosti?

Dragan. O Mira, ti ne veš, s kakšno srčnostjo me naudajaš! Samo jedna skrb me tare, da se moram ločiti od tebe, če prav le za nekaj mesecev. A ko se vrnem, združila naju bode na veke najsvetejša véz.

Mira. Ne misli náme, dragi moj. In ako te tudi izgubim, rada žrtvujem svojo srečo, da je le v korist národu.

Dragan. Ti dvomiš o meni, o zvestobi moji in stanovitnosti?

Mira. Ne, ne, zaupam ti; pa neka tajna slutnja mi pravi, da ne bodeva združena nikdar, nikdar.

Dragan. Kdo je vlival ta strup v tvojo čisto dušo? Jaz tebe pozabiti, idejal svoj —

Mira. O molči, ne govori o idejalu! — Da bi te slišal moj oče —

Dragan. Naj me sliši! Naj zvé, da le zátegori moje srce, da brez tebe živeti bila bi mi smrt. Ako se bojiš, da poslanstvo ovira najino

združitev, odklonim je in ostanem tu pri tebi do konca dnij.

Mira. Jaz da bi te odtegnila od svetega dela? Zdaj ko ves národ zaupno kliče po tebi, ko pričakuje od tebe pomoči? — In ti mu jo bodeš donašal. Premagal bodeš nasprotnika s svojim umom, s svojo zgovornostjo. In kadar se bode razlegala slava tvoja, veselo bode moje srce, ko bi se tudi moralo odreči najslajšim upom.

Dragan. Slava moja bode tvoja slava, moja sreča, sreča tvoja.

Mira. Čuj, oče dohaja.

Dragan. Ali mu naj zdaj povem?

Mira. Ne, ne, prosim te!

Šesti prizor.

Branič. Stremil. Prejšnja.

Branič. Kàj ne, zanimiva pisma? Izročim jih muzeju, da se ne pogubé. Mira, ti tukaj? Ali si že pripravila čaj? (*Draganu.*) No, prijatelj dragi, kako ste se odločili?

Dragan. Da pojdem, ako me res pozivlje národ.

Branič. Pojdete? In upate, da tam res kaj opravite?

Dragan. Svet naj vender zvé, kaj trpimo. Pa čemu ta akademiški pogovor? Jáz ne verjamem, da mislijo náme. Dovolj je drugih sposobnejših móž.

Dr. Stremil. Izbrali so si tebe in nemara še nocoj te pridejo vprašat. Zatorej si dobro premisli, predno se vežeš.

Dragan. Prevdarjal sem vse in se odločil.

Mira. In ako bi odrekel, ali ne bi národ ga obsodil?

Branič. Molči, molči! (Koraki se slišijo.) A kdo prihaja takó pozno? (Potrka se na vrata) Slobodno!

Sedmi prizor.

Doktor Svatovit. Legat. Dva meščana. Prejšnji.

Dr. Svatovit. Ne zamerite mi, gospod profesor, da prihajamo v Vaš dom ob tej pozni uri. A stvar je nujna in največje važnosti za národ.

Branič. Dobro došli! Dobro došli! Čast in veselje mi je, da morem pozdravljati v skromnem domu svojem tako vrle rodoljube.

Dr. Svatovit. In tu smo našli tudi, kogar iščemo. (Draganu.) Gospod doktor tu Vam predstavljam gospoda zastopnika trgovinske zbornice in dva gospoda meščana, zastopnika obrtnega stanu. (Vsi si stiskajo roke.) Prišli smo odposlani

od volilcev, ki so nocoj zbrani, da se dogovoré o volitvi za državni zbor. Samo jedno ime se sliši, in to ime je Vaše, gospod doktor. Vi bode z zgovornostjo svojo odkrili naše rane, vi z odločnostjo svojo pridobili nam pravice, katere nam odreka trda sila. Vam zaupa ves národ, od Vas pričakuje, da ga rešite!

Dragan. Jaz da bi ga rešil? O prijatelji dragi, naj mi odteka srčna moja kri, ako morem ž njo osrečiti mili národ svoj! Prečastna naloga pa, katero mi hočete izročiti, preseza, bojim se, slabe moje moči. Vrednejših in izkušenejših móž imate med sábo; do njih se obrnite!

Dr. Svatovit. Kdo bi bil vrednejši, nego slavni naš pesnik, čegar poezije ogrevajo najhladnejša srca. Kdo izkušenejši, nego móž, ki nam s pre-roškim duhom razkriva tajne niti, katere vežejo bodočnost s prošlostjo?

Dragan. Pohvala vaša je prelaskava. Jaz čutim, da mi nedostaje moči, za takšno imenitno nalogo. Treba mi je resnega prevdarka

Branič. Dà, dà, dovolite mu, naj premisli —

Dr. Svatovit. Kaj naj premisli? Zbor čaka na odgovor, in pričakuje, da bode ugoden.

Legat. Vi gospod doktor, poznáte naše težavno razmerje. Trgovstvo in obrt se ne moreta razvijati, ker pogrešamo železnocestnih zvez. Vi

veste, da se potezamo za novo železnico, ki bode držala mimo Vašega rojstvenega kraja. Zato smo uverjeni, da se bode z vsemi silami zanjo trudili in jo nam dosegli.

Prvi meščan. In mi obrtniki vemo, da nam bode olajšali naša bremena.

Drugi meščan. In silne davke, ki nas tarejo.

Dragan. Iz srca rad, da bi le imel moč.
Toda —

Dr. Svatovit. Pravi rodoljub ne pozna nobenih izgovorov, kadar ga narod kliče.

Dragan. Ali dvojite o mojem rodoljubji?

Dr. Svatovit. Ker ne dvojimo, zato smo prepričani, da ne odrečete.

Dragan. Udajam se volji narodovi.

Dr. Svatovit.

Legat.

Meščana.

} Živio! živio!

Dragan. Bog zna, da nisem hlepel po tej časti in strah me obhaja, kako naj opravičujem zaupanje v mé. Toda glas narodov mi je najvišje povelje in blaginja narodova bode moje vodilo. »Resnično in pošteno, — Pravično in iskreno!« To je gêslo moje.

Dr. Svatovit. In zdaj Vas prosim, da nas spremite v zbor. — Prijatelji naši že težko čakajo.

Dragan. Kar precej? Jaz nisem pripravljen, da bi jih ogovoril. Kaj menite gospod profesor?

Branič. Odločili ste se in kar mož sklene, mora završiti.

Dragan (Stremilu). In ti pojdeš li z nami?

Dr. Stremil. Oprosti me! Saj ni treba moje navzočnosti.

Dragan Toraj idimo!

Dr. Svatovit. } Z Bogom, gospod profesor, z

Legat. } Bogom (Obrneta se k vratom).

Branič. Da ste mi zdravi!

Dragan (pristopivši k Miri). Sem li prav storil? Si li zadovoljna?

Mira. Zadovoljna.

Dragan. A kako žalostno to izgovarjaš?

Mira. Idi! idi! (Poda mu roko, katero Dragan stisne.)

Dragan. Z Bogom, Mira! in vesêli se. Meni in tebi gotova je svetla bodočnost. (Odide.)

Mira. Tebi svetla, a meni — temna! To slutim.

(Konec prvega dejanja)

Drugo dejanje.

Ministrov kabinet s pisno mizo na jedni strani, z garnituro na drugi strani.

Prvi prizor.

Minister grof **Bering** (sedi pri mizi in podpisuje akte, katere mu podaja tajnik) **Bileneg**.

Bering (čita). »Torej pričakujem od vašega blagorodja, da strogo ukažete vsem svojim podrejenim uradnikom, ravnati se po načelih od vlade zastopanih . . . (mrmra dalje do konca) Vsem c. kr. namestnikom in deželnim predsednikom.« Dobro, dobro! Čas je da se zaduši vsako nasprotno mnenje, vsaj tam, kjer mi zapovedujemo. — Kaj še?

Bileneg. Spet nova prošnja za tisto železnico, za katero vzvišenost Vašo že ves čas nadlegujejo.

Bering. Železnice in železnice! Do vsake vasi naj jo zgradimo. A kje jemati denar? In kdo je oddal prošnjo?

Bileneg. Poslanec doktor Dragàn.

Bering (vstane). A doktor Dragan, najhujši nasprotnik naš? Ste li ga čuli, kako je grmel proti nam v zbornici? Kakor drvár polena, metal je nam najdebelejše priimke do glave. Hujši da smo, nego li Herodeži in Neroni. Ali sem jaz res podoben Neronu? Ha, ha!

Bileneg. Zato sem se začudil, ne zamerite mi, vzvišenost, da ste ga povabili na poslednjo svojo soarèjo.

Bering. Čudili ste se? Ali naj ga preziram, kadar vabim vse poslance? In tako vsemu svetu pokažem, da so me res zadeli njega udarci in da se hočem maščevati? Ne, baš nasprotno. Mi moramo kazati, da stojimo na višjem stališči in da politična nasprotja ne prenašamo v socialno življenje.

Bileneg. Vender, ako smem pohlevno pripomniti, izkazala se mu je malone prevelika čast. Še celo gospa baronica Holbergova se je več nego pol ure živahno menila s tem medvedom.

Bering. A, naša Katinka? Ljubosumni, ali kalli? Ne bojte se! Ako nimate družega tekmeča, Katinka Vam je gotova. Kar je počela, storila je na mojo željo.

Bileneg. Po Vaši želji, vzvišenost?

Bering. Dà, dà! Dobro veste, da stojimo pred odločilno bitko. Ustava se mora izpremeniti; to

je moj nasvèt, ž njim zmagam ali padem. Treba pa nam je dveh tretjin poslancev. Šteli smo jih in šteli, ali premalo je naših.

Bileneg. Kakor je zdaj položaj, potrebujemo še deset glasov.

Bering. No, vidite! Doktor Dragan vodi neko kardelce, katero hodi slepo za njim, voljno ali ne voljno, javno mnenje njih volilcev jih sili. Ako pridobimo Dragana, imamo tudi njega tovariše in znaga je naša.

Bileneg. Toda, on, ne verujem, da bi se dal pridobiti. Presilno je stopil v nasprotstvo, požgal je ladje za seboj in ne more nazaj. — Smešil bi se pred vsem svetom, če bi se umeknil.

Bering. Zakaj, ako spozná svojo zmoto? Politika ne pozna doslednosti. Kar se danes puli med seboj v divjem sovražtvu, objema se jutri v gorki ljubezni. Denašnji prijatelji so si jutri najhujši protivniki. Da se vrnemo k Draganu. On je bajè pesnik —

Bileneg. Izdal je nekaj puhlega stihotvorstva.

Bering. Vi ga črtite, kakor vidim, toda vendar ne zaradi Katinke —?

Bileneg. Prosim, vzvišenost. Gospa baronica Holbergova stoji previsoko, da bi se imenovala poleg tega plebejca.

Bering. A propos. Kako daleč ste s Katinko? Ali Vam smem čestitati?

Bileneg. Žal, da še ne. Gospa baronica vé, da jo ljubim in baš zato —

Bering. Se ji ne mudí.

Bileneg. Muči me in odlaša. Ako bi Vaša vzvišenost spregovorila besedo záme, vedno bi bil hvaležen.

Bering. Jaz da bi mešetil? In po mesecih ali celo letih, da bi mi Vi ali ona očitali, kako sem vaju storil nesrečna?

Bileneg. Ta negotovost mi je neznosna.

Bering. Verjamem. Katinkino imetje je vredno, da se zanje trudite.

Bileneg. Vzvišenost, vender ne mislite, da jaz zaradi nje bogastva —?

Bering. Eh! Prazna vreča ne stoji po konci. Svojo vrečo ste srečno izsuli. Kaj se hoče? Mladost je norost. In le pohvaliti Vas moram, da si spet izkušate mošnjico napolniti, ker bodete odslej opreznejši. Ali Katinko, to Vam svetujem, primite trdneje. Z vzdihljaji in s sentimentalnostjo ne opravite ničesar. A kaj Vam svetujem? Vi dobro poznate njo in nje muhe. Vi veste, da je hči obubožanega poljskega žlahtiča in da je rajnega Holberga vzela le zaradi njegovega bogatstva. Mož je pametno storil, da je brž zapustil ta

svet in mladi vdovi svoje milijone. Bila sva prijateljca, a v politiki je bil neukreten ko medved. Ona pač, ona, najboljša sotrudnica mi je v težavnem, političnem boji. Mehka ženska ročica igraje razreši vozál, katerega mož s svojo trdo pestjo le bolj zadrigne. Ženska s priliznjeno besedo omamlja Vam najtrdnjši značaj, da zataji samega sebe. — Glejte tega Dragana, kako je bil ves očaran —

Belineg. Da bi ga bes —!

Bering. Mirno, le mirno! Ako bi Vas slišala Katinka, posmehovala bi se Vam. Ona vé namene moje in jih pospešuje z nepremagljivim orožjem svojim ženske duhovitosti in miline. Sicer pa bodite brez strahu. Grofovska krona ji blešči v oči, ko bi jej tudi nositelj krone ne bil povsem po godu. A za Dragana imamo še drugo zanjko — železnico. Danes ga pričakujem. Kazal mu bodem obečano deželo, ako hoče biti razumen, če ne, pa — bič nejevolje volilcev.

Drugi prizor.

Klarisa. Katinka. Prejšnja.

Klarisa (vstopi s Katinko skozi stranska vrata, katera sluga odpre, *Beringu*). Ali naju bodeš spremljal?

Bering. Jaz? Kam?

Klarisa. Že spet pozabil?

Katinka (Klarisi). Ali ti nisem pravila? Tvoj soprog bode še pozabil, da je oženjen. (Beringu) Ali se ne spominjate, da ste nama včeraj obečali —?

Bering. Kaj?

Klarisa. Vêsti naju v umetniško razstavo.

Bering. Oh, sem, sem! Ne zameri, dete ljubo, danes mi je nemogoče. Bileneg naj pové, koliko imava še opraviti.

Katinka. Je li res? Toda po pravici!

Bileneg. Ali sem kedaj govoril neresnico?

Katinka. Ne hotela bi Vas izkušati. — Moški in resnica —?

Bering. To je hud pôper! Bileneg, branite našo čast!

Bileneg. Ne čutim se zadetega.

Katinka (k Beringu). Vi ste izjema, vzvišenost!

Klarisa. Izjema? In mene nikdo ne vpraša?

Bering. Ne pričkajmo se, otroci, vsi smo grešniki. Zdaj pa k resnejšim stvarem.

Klarisa. Torej ne pojdeš z nama v razstavo?

Bering. Ne utegnem. Morda jutri.

Bileneg. Jutri, vzvišenost, bode seja državnega zbora.

Bering. Res, pa pojutrišnjem.

Bileneg. Tudi nemogoče. Finančni odsek —

Klarisa. Bežite no s svojimi sejami! Ne bode li skoro konec zborovanju?

Bering. Samo še malo tednov, ali tem imenitnejših. In potem morebiti pojdemo — v pokoj in na kmete, kjer nas ne bode motil nihče.

Klarisa. Kaj praviš?

Katinka. Na kmete? To se vé, po leti, a pozimi —

Bering. Tudi pozimi.

Katinka. Brr! Tega že ne. (K Bilenegu.) Kaj pa Vi, gospod grof? Ali bi prebili jedno zimo na kmetih?

Bileneg. Z Vami gospa baronica, vse življenje.

Katinka. Vi govorite, kakor ljubimec v veseli igri.

Bileneg. Naj bi tudi konec bil, kakor v veseli igri.

Katinka. Kaj menite?

Bering. Ali ne umejete? Zaljubljenca se srečno združita in vesela igra je končana.

Katinka. Vesela igra, dà! A potem se prične žalostna igra.

Klarisa. Oprekam, draga moja! Tudi potem ostane igra vesela, ako sta združena pametna.

Bering. Čuj, Katinka, in naju posnemaj! Zdaj pa prosim, da me poslušate. V nevarnem polo-

žaju smo. Ako ne dobim večine v zboru za svoje predloge, ne preostaje mi, nego da se umaknem.

Katinka. In nimate še zagotovljene večine?

Bering. Vprašaj Bilenega!

Bileneg. Treba nam še deset glasov.

Katinka. Deset? In teh si ne upate pridobiti? Kdo se more vender Vam, dragi strijc, protiviti? Vam, ki ste tako dobri in vsem dobro želite?

Bering. A ljudje tega nečejo priznati. Tu je na primer neki doktor Dragan —

Katinka. Doktor Dragan? Tisti, ki je bil pri naši soarêji? Zanimiva prikazen! Duhovit mož!

Bileneg. Pravi ropôtec!

Katinka. Kaj pravite?

Bering. Bileneg se nanj srdi, ker ga ni mogel pregovoriti!

Bileneg. Žàl, da se moram ubijati s takimi plebejci.

Katinka. Pst, da Vas nikdo ne sliši! Do mene pa ima večjo oblast plemenitost duha, nego plemenitost rodú.

Bering. Demokratinja?

Katinka. Imenujte me, kakor Vam drago. Da je le srce na pravem mestu, po rodu ne vprašam.

Bering. In pri doktorju Draganu, menite, da je na pravem mestu?

Katinka. Čudno vprašanje. Govorila sva nekaj minut —

Bileneg. Pol ure.

Katinka. No, dobro, pol ure. In naj že izrečem svojo sodbo?

Bileneg. Moja je že davno gotova.

Katinka. Ne posebno laskava, kakor se mi vidi, toda krivična.

Klarisa. Ali ga naj spet povabim?

Bering. Vsekako. Jaz ne vprašujem, ali ima srce na pravem ali nepravem mestu, ali komu ugaja ali ne ugaja. Jaz ga le štejem in kdor mi ga spreobrne, dobi mi ž njim deset glasov in gotovo večino. Ako se tebi, Katinka, posreči —

Katinka. Mèni? Kakó?

Bering. To je tvoja skrb.

Tretji prizor.

Sluga. Prejšnji.

Sluga (vstopi in odda vizitnico). Gospod poslanec doktor Dragan želi govoriti z Vašo vzvišenostjo.

Bering. Precej. Prosim ga, naj malo potrpi.

Sluga (odide).

Bering. Rekel, pritekel! Prišel je zaradi železnice. Bileneg, nesite te akte sekcijskemu načelniku, da jih odpošlje.

Bileneg. Precej! (Poljubi roko Klarisi in Katinki)
Klanjam se! (Odide.)

Katinka. In medve?

Klarisa. Oditi morava in spet brez tebe v
razstavo. (Gre proti vratom.)

Bering. Obžalujem. (Katinki, ki hoče za Klariso.)
Ali se ne bi hotela vrniti čez nekaj časa, med
pogovorom?

Katinka. Zakaj ne, ako želiš?

Bering. Želim in te prosim.

Katinka. Pridem. (Odide za Klariso skozi stran-
ska vrata.)

Bering (pozvoni in sluga odpre velika vrata,
skozi katera vstopi Dragan).

Cetrty prizor.

Bering. Dragan.

Dragan. Dovolite, vzvišenost, da o neki jako
važni stvari —

Bering. Izvolite sesti, gospod doktor. Veselilo
me bode, ako Vam morem postreči. (Ponuja mu
smodke.) Ako Vam drago! (Dragan vzame smodko.
Bering jo zapali najprej njemu in potem sebi.) In
zdaj se lahko meniva prijateljski, četudi ste mi
protivnik v politiki.

Dragan. Nerad, verjemite mi, vzvišenost, ali dolžnost me veže, da odkrivam krivice, ki se godé našemu narodu.

Bering. Krivice? Bodite uverjeni, da bi jaz prvi bil, kateri bi jih z odločnostjo odpravil, če bi kjerkoli bile dokazane.

Dragan. In če Vam jih dokažem?

Bering. Naročil bodem strogo preiskavo.

Dragan. Po kom? Po zadolžencih. Ne zamerite odkritosti moji! Toda danes, vzvišenost, Vas ne bodem nadlegoval s svojimi pritožbami. Prišel sem zaradi znane Vam stvari, katera ni s politiko v nobeni zvezi, zaradi železnice, ki je krvavo potrebuje in željno pričakuje naša dežela.

Bering. Oh, da, to je tista proga, katero je že dala meriti neka družba. Te dni mi je bila spet izročena prošnja, ki menda še leži na moji mizi. (Vstane in stopi k pisni mizi ter vzame akt. Tudi Dragan vstane.) Znano Vam je, da jednake prošnje prihajajo dan za dnevom. Da bi vsem ugodili, morali bi imeti Krézove zaklade.

Dragan. A nobena prošnja ni tako utemeljena, nobena železnica tako potrebna, nego naša.

Bering. Gospod doktor, takisto trde vsi prosilci.

Dragan. A vlada sama je že večkrat priznala —

Bering. Ali vselej tudi izrekla svoje pomisleke, ker bi zgradba bila predraga in ni pričakovati pravega prometa. Pa bodi si kakor hoče — ne zamerite, da tudi jaz govorim odkrito — kdo more pričakovati ali zahtevati od mene, naj se ogrejem za stvar, katero želé najhujši moji nasprotniki?

Dragan. Ne želim jaz, vzvišenost, niti jo jaz potrebujem. V korist bode le deželi in torej tudi vsi državi. Vladi je sveta dolžnost, da skrbi z jednako ljubeznijo za vse národe, da tudi najmanjšega ne tare.

Rering. Gotovo in v svesti sem si te svoje dolžnosti; toda kaj je res v korist deželam, kaj v korist narodom, moramo tu v središči presojati iz višjega stališča, nego li z zvonika kake kmetske vasi.

Dragan. A kmetska vas čuti krivico tem bridkeje, ker si ne more pomagati. Celó v obče-koristnih stvareh se sodi po strankarstvu.

Bering. Kdo pravi? Mèni se kaj takega gotovo ne more očitati.

Dragan. Zakaj torej ne dovolite tega, kar bi odprlo nove vrelce blagostanja tisočem zvestih državljanov.

Bering. Dovolim, dovolim! Ako želite, izročim Vam še danes dovolilo, da smete zidati to železnico.

Dragan. S katerim zakladom?

Bering. No, glejte! Vi zahtevate, da prevzemi država vse poroštvo za stavbeni zaklad, za mnogo milijonov. Ali smem to storiti, dokler nisem uverjen, da bodo dohodki primerni troškom?

Dragan. O tem je Vaša vzvišenost lahko uverjena, ako pogledate predložena poročila.

Bering. Stvar ni ne tako gotova, kakor trdite Vi, gospod doktor! Družba, prosilci, dà oni slikajo vse rožnato; ali zvedenci, ki so po mojem ukazu pregledali črto, imajo povsem druge nazore. Komu naj verjamem? Vender onim možém, kateri niso udeleženi pri vsi stvari. — Kdo mi more potem oponašati, da se ravnam po strankarstvu, ako se naslanjam na podatke nepristranskih zvedencev?

Dragan. Torej vzvišenost Vaša odreka?

Bering. Ne odrekam. Samo dokazati sem Vam hotel, da lahko z vso pravico odklanjam prošnjo. Želim pa sam najti pota, da bi Vam ustregel.

Dragan. O to je lahko, ako vzvišenost Vaša le hoče.

Bering. Ravno tako lahko, kakor — da Vi glasujete za moje predloge.

Dragan. Jaz, da bi —? Kaj bi rekli moji volilci?

Bering. Hvalili bi Vas, ker bi jim prinesli železnico.

Dragan. Jaz glasovati za predloge, s katerimi nakopljem še hujše robstvo narodu svojemu? S katerimi bi ga izročil gospodstvu plemena nam! sovražnega od pamtiveka? To bi bilo izdajstvo

Bering. Ne umejem Vas. Baš nasprotno. Po določitih te ustave bode zagotovljen vsem narodom njih obstanek in se bode pospeševal njih razvoj. Kdor želi dobro ljudstvu svojemu, ne more nasprotovati. Ako padejo moji nasveti, pade ž njimi marsikatera koristna naprava, katere bi se jaz potem bil lotil in tudi železniška vprašanja so odložena za leta in leta. In Vi, gospod doktor, bodete krivi, da dežela ne dobi toli željene železnice. To pomislite!

Dragan. Jaz kriv? Potem se rajši odpovem poslanstvu.

Bering. In se vrnete domov, kjer Vam bodo volilci po pravici očitali, da ste jedino vi uničili njih vesele nadeje.

Dragan. Bodisi, a proti svojemu prepričanju ne bodem glasoval.

Bering. Prepričanje? Beseda tako prožna, kakor kaučuk. Kar se Vam zdi danes jedino pravo, ovržete jutri, spet prepričani, da zdaj ste na pravi cesti in končno se motite prej kakor slej. Rečem Vam še jedenkrat: Preudarite!

Peti prizor.

Katinka (se prikaže v stranskih vratih, katera sluga odpira).

Prejšnji.

Bering (Katinko zagledavši, Draganu). Dovolite, gospod doktor! (Obrne se h Katinki.) Ali že čakate name?

Katinka. Čakamo, ako pa motimo —?

Bering. Precej! (Draganu.) Umetniško razstavo sem obečal obiskati.

Dragan. Ne zamerite, vzvišenost, da sem Vas tako dolgo zadržaval.

Bering. Nič se ne mudi. (Katinki, ki je prišla bliže.) Gospoda doktorja poznaš? Prijateljica moje žene, baronica Holbergova.

Dragan. Imel sem že čast. Milostiva gospa se morda še spominjate —?

Katinka. Jaz da ne bi se spominjala?

Bering. Prosim, sédi, in Vi, gospod doktor, pomudite se še malo. Pregledati hočem še jedenkrat železnične akte, da se natančneje poučim. (Stopi k svoji mizi, na katero naslonjen čita akte in časih s svinčnikom podčrtava stavke.)

Katinka (sede na zofo, Dragan nji nasproti na stol). Ali pa Vi, gospod doktor, niste pozabili, kar ste mi obečali?

Dragan. Kako bi mogel, gospa milostiva? Toda — prizanesite moji besedi — mislil sem,

da je želja Vaša le izjava vljudnosti, tako naglo pozabljena, kakor izrečena.

Katinka. Tako slabo sodite o meni?

Dragan. Prevzemal bi se, ko bi se domišljeval, da se morate zanimati za skromne moje poetične izdelke. Moje pesmi niso pisane za salon. Zajete so iz srca prostega naroda in se izlivajo spet nazaj v srce narodovo. Vem, da bi Vam ne ugajale.

Bering (stojč pri pisni mizi). O čem govorita, ako se smem vtikati?

Katinka. Gospod doktor mi je obečal prinesiti svoje poezije in da hoče nekatere sam čitati.

Bering. Čul sem, da ste pesnik. Čudno! Poezija in politika sta si nasprotni kakor ogenj in led. (Čita dalje.)

Dragan. Oh, da resnično!

Katinka. Vi menite, da tudi meni ugaja sentimentalno vzdihovanje ali gladka frivolnost salonskih pesnikov? Nikoli ne! Kakor ljubim prirodo, nepokvarjeno od človeške umetnosti, tako čislam le poezijo, katera izvira iz čistega, nepokvarjenega srca. Jaz ne mirujem, storiti morate, kar ste mi obečali.

Dragan. Srčno rad! Samo zapovejte!

Katinka. Jutri večer Vas pričakujemo.

Dragan. Prevelika čast!

Katinka. Izkazali jo bode te Vi nam. Opisali mi bode te svojo domovino in narod svoj.

Dragan (vstane in tudi Katinka se vzdigne; ognjeno). Moja domovina? O da bi jo Vi poznali! Da bi videli vzosite nje planine, krasne nje doline! Hudourniki šumé čez skalovje in se razkajajo v penečih slapovih. Temnozelene reke so si izorale globoke kamenite struge. Jezera, jasna, kakor ribje oko vabijo v nedosežno globočino svojo. Pod zemljo se odpirajo velikanske dvorane, katere lesketajo kakor od alabastra izklesane. Zlato klasje zori po polji, zeleni trs z grozdem obložen venča okrogle griče. In sêla in mesta se svetijo v solnčnih žarkih, knkor beli otoki sredi sinjega morja. — Vi se čudite ognjevitosti moji, gospa milostiva!

Katinka. Ne, ne, prav rada Vas poslušam. Kdo se še ogreva v našem mrzlem, prozajičnem veku? O še letos hočem videti deželo, katero tako lepo opisujete. In narod, ki tam prebiva —?

Dragan. In narod? Mili moj narod? Preprost je, a bistrega uma in zatega srca. Po svetovni slavi ne hrepeni, le na zemlji, katera hrani ostanke njega pradedov, na zemlji, ki je gledala njega tisočletno gorjé in mu ostala zvesta, na svoji zemlji hoče on biti gospodar in živeti mirno in

srečno. Ako bi Vi, gospa milostiva, gledali mu obličje, ljubili bi ga.

Katinka. In vreden je ljubezni, kakor ga Vi rišete. Tudi jaz sem hči naroda, nekdanj slavnega, a zdaj poteptanega, hči naroda, kateri hrepeni po rešitvi in svobodi.

Dragan. Vi, gospa baronica?

Katinka. Na Poljskem je stal grad mojih pradedov, zdaj razvalina, razdejana od naših sovražnikov.

Dragan. Poljska kri teče v vaših žilah. O, potem umejete naš boj in naše muke in pomagali mi bode.

Katinka. Umejem vas in čutim za vaš narod. Bodi mu usoda prijazna!

Dragan. Lehko bi mu bila prijazna, ako bi tam, kjer odločujejo usodo narodov, spoznali njega vrednost, ne ovirali mu izobrazbe, ne odrekali mu celó prometnih potov.

Bering (stopa bliže, tako, da stoji Katinka med obema). To spet náme leti, gospod doktor. Verujte mi, da jaz želim vsakemu narodu največjo srečo in jo pospešujem po svojih močeh. Tudi vaš narod mi je pri srci, ker priznavam njega vrline.

Dragan. In vendar nam odrekate železnico, za katero prosi vsa dežela?

Katinka (Beringu). Kaj čujem? Vi nečete uslišati prošnje? In ako vas tudi jaz prosim!

Dragan. O gospa milostiva! Z novo nadejo dvigate mojo dušo. Kdo bi mogel Vam kaj odreči? Kdo zaklepati svoje srcé vašim milim besedam?

Katinka. Kaj porečete, gospod grof?

Bering. Da tudi ja z imam željo, kateri gospod doktor lahko ugotovi.

Katinka. Kakšno željo?

Bering. Da glasuje za moje predloge.

Katinka (Draganu). In vi nečete?

Dragan. Ker mi ni mogoče.

Katinka. Kako se morete, ako dosežete s svojim glasovanjem srečo svoje dežele?

Dragan. Da svojo čast izgubim.

Bering. Pač le mislite takisto.

Katinka (Draganu). Udati se morate! In udali se boste. Danes vas ne silim, ali jutri boste povedali svoje pomisleke, in jaz jih ovržem.

Bering. In jaz vam hočem že zdaj pokazati, da imam dobro voljo. (Pozvoni. Sluga vstopi.) Bileneg! (Sluga odide.) Pregledal sem prošnjo in našel res nekaj tehtnih razlogov.

Šesti prizor.

Bileneg. Prejšnji.

Bileneg. Vzvišenost ukažete?

Bering. Nesite to prošnjo s prilogami poročevalcu. Naročite mu, naj precej izdela zakonski načrt, po katerem prevzame država poroštvo za to železnico.

Bileneg. Država poroštvo?

Bering. Načrt naj mi predloži v treh dneh.

Bileneg. V treh dneh?

Bering. Dà, dà!

Dragan. Hvala, vzvišenost, presrčna hvala!

Bering. Načrt še ni zakon. Vi poznate pogoje.

Katinka (Draganu). Ki ga lahko izpolnite.

Dragan. Lehko? Gospa milostiva, ako bi Vi vedeli —!

Katinka. Ne zdaj! Jutri večer Vas poslušamo.
— Da ne pozabite svojih pesmij!

Bileneg (na strani stoječ). V najožji krog ga vlačí. Škandal!

Katinka (Bilenegu). Le priganjajte gospod grof, da se stvar gotovo reši.

Bileneg. Ne skrbite, gospa baronica! Kar je ukazano, zvrši se.

Katinka (Beringu). In zdaj gospod grof, ali utegneta? Teta uže težko čaka.

Bering. Pripravljen sem.

Dragan (Katinki, kateri roko poljubi). Dovolite, gospa milostiva, da Vas zahvaljujem v imeni de-žele in naroda.

Bileneg (za-se). Kako se laska!

Dragan (Beringu). In tudi Vas, vzvišenost.

Bering. Ne hvalimo dneva pred nočjo. Idiva, ljuba moja!

(Konec drugega dejanja.)

Tretje dejanje.

Stanovanje doktorja Dragana v gostilni. Soba brez postelje s postranskimi vrati in velikim vhodom. Na eni strani garnitura, na drugi miza, na kateri se vidi stoječa fotografija, tintnik in popir.

Prvi prizor.

Dragan. Bileneg.

Bileneg. Še danes po seji, ko bode zakon sprejet, izročim Vam koncesijo za železnico. Ste li gotovi, da se Vaši tovariši ne umaknejo?

Dragan. Pogovarjali smo se, ali še ne določili. Vidim pa, da se moramo udati, če prav s težkim srcem.

Bileneg. In to je pametno, ker pridobite deželi neizmerne koristi po novi železnici.

Dragan. A narodnost svojo morda zelo oškodujemo po novi ustavi.

Bileneg. Prazen strah! Od sléj se bode še le lahko razvijala vsaka narodnost. Opozarjam Vas še, da se kocesija piše na Vaše ime, tako je ukazala vzvišenost, gospod minister. Ne tista družba, Vi dobite koncesijo.

Dragan. To je pač vse jedno, jaz ali družba.

Bileneg. To ni vse jedno. Koncesija je Vaša svojina in Vi ž njo storite, kar Vam ljubó. Vzvišenost zahvaljujte na tem knežjem darilu.

Dragan. Knežje darilo? Ne umejem Vas.

Bileneg. Bodete li sami zgradili železnico? Ne! Zgradili jo bodo podjetniki banke. Ker je državno poroštvo zagotovljeno, bodo se banke trgale za koncesijo. Vredna je pol milijona, čujte, pol milijona.

Dragan (naglo). Pol milijona, pravite?

Bileneg. Ne vinarja menj.

Dragan. Nemogoče!

Bileneg. Gotovo. (Za-se) Hinavec, kakor da ne bi vedel. (Glasno.) In zdaj skličite še tovariše svoje pred sejo, da bodo vsi na svojem mestu. Treba nam vsakega glasu. Vzvišenost se zanaša, da ostanete mož-beseda.

Dragan. Besede jaz nisem dal. Obečal sem le, da se udam, ako to sklenejo moji tovariši.

Bileneg. Oni bodo storili to, kar jim nasvetujete Vi, tem rajši, ker spoznavajo koristi nove železnice (pogleda na uro). A zdaj Vas ne zadržavam. Čas seje, odločilna ura se bliža in vzvišenost me pričakuje. Na svidenje — po seji. (Za se.) Vse podkupljivo, vse.

Drugi prizor.

Dragan (sam).

Dragan. Odločilna ura, dà, dà! Odločilna za narod in záme! Ali je res korist, katero pričakujemo od železnice, tako velika, da smem odjenjati od svojih načel? Ali je nevarnost po novi ustavi res tako silna, kakor se bojimo? Negotovo oboje, tako negotovo, kakor izid vseh naših dejanj. In če odjenjam, ali se mi ne bode očitalo, da sem to storil iz samopašnih nagibov? Ako je koncesija res takšne vrednosti, kakor sem čul in ako je moja, ali si smem prisvojiti to vsoto? Ali ni to Judežev denar? In če si jo prisvojim samo zato, da jo rabim v narodovo blaginjo, ali bi ne bil greh proti narodnosti, ako odbijem takšno darilo? Kaj mi je storiti? Kdo mi kaže pot iz te zmešnjave? Glava, ali srce? Razum mi pravi: Dà — Srce? — Ubogo moje srce! Kaj se je dogajalo, da se mi krči v prsih od neznosnih bolečin? Kje si čarobna prikazen z blagodejno svojo svetlobo, ki me je ogrevala in osrečila? Odmeknila si se mi v neskončno daljo, ker te nisem vreden, ker sem te izdal. Odpusti mi, odpusti slabosti moji (Stopi k mizi in prime fotografijo.) In ti, ti, ki me potezaš k sebi z nepremagljivo silo. O Katinka! Kadar gledam v tvoje čudapolne oči, kadar čujem srebrnozveneči tvoj glas, kaj mi je mari ves svet?

Kaj mi je mari —? Ne, ne! Ne izusti grozne besede! Domovina! Sveta! Ne poslušaj, kar je hotel izgovoriti izprijeni tvoj sin! O Katinka! Ako me varaš —? Oh!

Tretji prizor.

Katinka (v črni obleki, obraz zakrit z gostim ovojem, vstopi.

Dragan.

Katinka. Gospod doktor!

Dragan (se obrne). Kdo?

Katinka (se odkrije). Jaz!

Dragan. Vi, baronica? Vi? In tukaj?

Katinka. Vi se čudite! Res, sama se čudim svoje predrznosti. Ko bi se zvedelo, da sem sama prišla v to hišo —

Dragan. Ne bojte se! Nikdo Vas ne more spoznati v tej opravi, nikdo slutiti. O Vi ne veste, kako ste me osrečili in — ohrabрили. (Poljubi jej roko.)

Katinka. Zato sem prišla. Pri srci mi je blaginja Vaše domovine, Vaša blaginja in Vaša sreča.

Dragan. Moja sreča? In to slišim iz Vaših lepih ust? Záme, neznanega tujca, zavzima se plemenito srce? In jaz sem dvojl?

Katinka. O mênì? Kako naj Vas uverim, da sem prava odkritosrčna prijateljica Vaša —

Dragan (žalostno). Prijateljica?

Katinka. Na katero se Vam je smeti zanašati, kakor jaz na Vaše prijateljstvo. Kàj ne?

Dragan. Takó je! O da bi Vam mogel dokazati, kako Vas — — kako sem Vam udan in pripravljen vse storiti, vse, vse!

Katinka. Vzburjeni ste! Umejem! Danes se izpolni želja Vaša —

Dragan. In odloči moja usoda.

Katinka. Vam na srečo, verjemite mi! Skrb za Vas mi ni dala miru! Skrb me je gnala, da se osvedočim, ste li stanovitni svojemu sklepu, zvesti svojemu obetu?

Dragan. Zvest? Kako grozno me pretresa ta beseda! Zvest? Ne, nisem zvest! Dano besedo prelamljam, storjeno obetanje pozabljam. Domočina pričakuje od mene rešitve, ali jaz donašam sponse, kamenje namesto kruha.

Katinka. Vzdromite se! Kam Vas je spet zanesla bujna Vaša fantazija? Čemu take temne misli zdaj, ko se imajo vresničiti vse Vaše želje?

Dragan. Vse moje želje? Prekrasno bi bilo to življenje, ako bi se vresničile!

Katinka. Zakaj bi se ne? Ali leté tako visoko?

Dragan. Visoko, kakor nebesa, nedosežno, kakor solnce in zvezde.

Katinka. Srčnost, srčnost, dragi moj! Čim hujši boj, tem krasnejši je venec zmage.

Dragan. In kdo mi ga bode podaril?

Katinka. Jaz!

Dragan. Vi? Je li mogoče? (Hoče se ji bližati, ona stopa nazaj in si potegne ovoj čez obraz.)

Katinka (že pri vratih). Po zmagi! (Odide.)

Dragan. Katinka! (Vrne se.) Po zmagi? Kako so me razvnele te besede! Dà! Zmagati hočem, zmagati in upiraj se mi vesoljni svet!

Četrty prizor.

Doktor Stremil. Dragan.

Dr. Stremil (je potrkal in vstopil). Dragan! Prijatelj!

Dragan. Stremil? Ti? Odkod? (Stisneta si roki.)

Dr. Stremil. Od doma. Po opravkih. Pri tej priliki si ogledam umetniško razstavo.

Dragan. Oh, da, razstavo.

Dr. Stremil. In kdo je še tu, kaj misliš?

Dragan. Kdo?

Dr. Stremil. Naš profesor Branič in — Mira!

Dragan (hladno). Profesor in Mira?

Dr. Stremil. In to vprašaš tako hladno? Ko sem profesorju povedal, da pojdem na Dunaj, odločil se je tudi on na potovanje, ker Dunaja še ni videl od dijaških let. In Mira, to se vé, spremla ga je tudi ona. Danes smo se pripeljali.

Dogovorili smo se, da se snidemo tukaj pri tebi. Vsak hip ju pričakujem.

Dragan. Tukaj?

Dr. Stremil. Kje neki drugje? Da bi ti vedel, kako se je Mira veselila ves pot, tiho, kakor je njena navada, a vender vidno. Toda kaj ti pravim, saj jo poznaš, da ne umeje prikrivati notranjih svojih čustev. Kar ji gane srce, to odseva z nje obličja. Pa kako si zamišljen? Ali te ne veseli¹—?

Dragan. Ne zameri, prijatelj! Obložen sem z delom, da ne vém, kje se me glava drži. Ravno danes imamo sejo, katere ne smem zamuditi. Oditi moram. (Pogleda na uro.) Deset je že. Jako žal mi je, da ne morem čakati. Po seji pa se vidimo in ostanemo skupaj.

Dr. Stremil. Hm! Mislil sem, da se tu snidemo in da pač seja ni tako imenitna, da ne bi mogel izostati in pričakati profesorja in Mire.

Dragan. Ne morem. Danes se obravnava več važnih stvari, tudi naša železnica.

Dr. Stremil. Torej jo res dobimo? Čestitam ti!

Dragan. Po težkem naporu se mi je posrečilo.

Dr. Stremil (resno). A ne, da si zato žrtvoval narodne pravice?

Dragan. Kaj vender misliš?

Dr. Stremil. Ali se ne obravnava tudi nova ustava?

Dragan. Obravnava se.

Dr. Stremil. In ti bodeš glasoval proti?

Dragan (v zadregi). Ne vem še.

Dr. Stremil (živahno). Ti še ne veš? Dragan!

Dragan. Jaz nisem sam. Ravnati se moram po svojih tovariših. Ako oni sklenejo, da nismo proti, potem sem tudi jaz vezan.

Dr. Stremil. Da glasuješ proti svojemu prepričanju, proti koristim narodnim? Ne, ne, tega ne bodeš storil! Mi pričakujemo odločne besede, kakor si jo že izgovoril nam v tolažbo, sebi v čast.

Dragan. Kdor gleda od daleč, sodi drugače, nego mi, ki stojimo sredi vrtinca, okolo katerega se vse suče. Železnice se ne pridobivajo z zavihanimi rokavi. Izpolnil sem, kar je ljudstvo zahtevalo od mene. Vse drugo je postranska stvar. Toda, ne zameri mi, tovariši me čakajo, da se končno dogovorimo. Ako pride gospod profesor, izgovori me! Na svidenje! (Naglo odide.)

Dr. Stremil (sam). Ali sem prav slišal? Ali se mi le sanja? Vse drugo postranska stvar? Kaj pomenjajo te besede? In kako čudno se je vêdel! Kako se mu je mudilo, kakor da bi se bal profesorja in — Mire! Tudi Mire. Niti omenjal je ni, ko se je poslovil. Ako zdaj prideta, kaj jim naj povem, kako ga opravičim? Ali je mogoče, da

se je izneveril svojim idejalom, svoji ljubezni, narodu svojemu? Ubogi profesor! Uboga Mira!

Peti prizor.

Branič. Mira. Dr. Stremil.

Sluga (odpira vrata). Tukaj je stanovanje gospoda doktorja. Izvolite vstopiti.

Branič. } (vstopita. Sluga zapre vrata.)
Mira. }

Branič (doktorju Stremilu). Že tukaj? Prav, prav! A kje je naš Miroslav?

Mira (ki se je radovedno ozirala po sobi). Tu torej stanuje.

Dr. Stremil. Ni ga doma.

Branič. Ni?

Dr. Stremil. Moral je oditi k seji; toda prosil me je, naj ga izgovorim.

Mira. Ni ga tukaj? Prav vesela sem. Silno sem bila vznemirjena, ali zdaj se bodem upokojila. Čedno stanovanje, toda v naši hiši je vse nekamo bolj po domače.

Dr. Stremil. Odložite gospodična! (Vzame ji solnčnik in ruto.) In sedite! Tudi Vi, gospod profesor! Gotovo ste trudni. (Mira sede na stol pri pisni mizi, Branič na drugi strani v naslanjač.)

Branič. Res, hoja me je utrudila. Kaj ste rekli? Da je moral oditi? Torej ste ga dobili doma, ko ste prišli?

Dr. Stremil. Dobil.

Branič. Bil je pač vesel, ko Vas je ugledal?

Dr. Stremil. Vesel!

Branič. Ali ste mu povedali, da prideva tudi jaz in Mira?

Dr. Stremil. Povedal.

Branič. No, in kaj je dejal?

Dr. Stremil. Bil je presenečen.

Branič. Veselo presenečen, kaj ne? Čuj, Mira! Ali ti še utriplje srce?

Mira. Ne. Zdaj sem pokojna. A kakšen je kaj?

Dr. Stremil. Zdi se mi, da so ga skrbi nekoliko vzele.

Branič. Koga ne bi vzel takšen napor. Javno govoriti pred takim zborom, to ni kar si bodi. Treba se pripravljati, da je vsaka beseda umestna, da ne rečeš nič preveč, nič premalo. No, njega poslednji govor je bil izboren. Oduševljal je narod in mu vlival novo srčnost v obupajoče prsi.

Mira. Rada bi ga jedenkrat slišala, da bi videla osuple obraze protivnikov, kadar jim neustrašeno pove resnico.

Dr. Stremil. Gospodje niso tako rahločutni, da bi jih prestrašili govori.

Branič (doktorju Stremilu). Sédite vender! Saj ste se menda danes že tudi nahodili. Torej vzelo ga je?

Mira. Morda je bolan? Ne bilo bi čudo. Nered, vedna napetost —

Dr. Stremil. Pritožil se ni. Zdrav je, zdrav! (Sede v naslanjač.)

Mira. Kakšen nered tu na mizi! (Začne pregledavati pisma.)

Branič. Tako je pri samcih. Ko bodeš ti gospodinjala, bode vsaka reč na svojem kraji. Toda, dragi moj Marko, povejte mi, ali sta se menila tudi o tistih vladnih predlogih, zaradi katerih je toliko hrupa pri nas?

Dr. Stremil. Menila.

Branič. To bode spet prilika, da odkrije nakane, skrite za temi predlogi. Kàj ne?

Dr. Stremil. Bila bi prilika!

Branič. No, ali se ne bode oglasil?

Dr. Stremil. Dvojim.

Branič. Dvojite? Kaj li to pomenja? Vi govorite tako čudno, kakor bi hoteli kaj prikrivati. On vender ne bode —

Dr. Stremil. Kaj?

Branič. Za tiste predloge?

Dr. Stremil. Kdo ve?

Mira (je vzela fotografijo v roko in vzklikne) Oh!

Branič. Kaj pa ti je?

Dr. Stremil. Kaj Vam je gospodična? (Oba vstaneta in stojita na jedni strani odra.)

Mira (je tudi vstala). O nič, tu sem pregledala pisma in našla sem začetek pesmi — (stoji na drugi strani odra pred pisno mizo s fotografijo v roki.)

Dr. Stremil. Vam namenjene in temu se čudite?

Branič. Vidiš, da misli vedno nate, če tudi nekaj tednov ni utegnil ti pisati. (Doktorju Stremilu.) Vi veste, da sem le nerad privolil v to zvezo.

Mira (zase čita iz hrbtne strani fotografije).

«Ko gledam v tvoje modro okó,

Vidim odprto jasno nebó,

Ko slišim čarodejni tvoj glas,

Zamaknjen poslušal bi večni ga čas — Katinki!»

Katinki? Oh, izdana, pozabljena! (Položi fotografijo nazaj na mizo in si zakrije obraz.)

Branič (k Stremilu). Imel sem hude pomisleke. A kaj sem hotel? Pred svojim odhodom sem mu moral obečati Mirino roko. Bode li srečna ž njim? Sam Bog vedi. Pa kako bi mogel braniti? Morda ga ravno s tem uvedemo v tire praktičnega življenja. Da bi se le častno rešil poslanstva. Pa kaj ste rekli poprej? Da ni gotovo —?

Dr. Stremil. On se pač ravnati mora po svojih tovariših.

Branič. Ne, ne! Le po svoji vesti in po svojem prepričanju. Tega bi mu jaz ne odpustil.

Dr. Stremil (Miri). Gospodičina, zakaj tako zamišljeni?

Branič. Čula je, da dvojite o Draganu in to jo peče.

Mira. Silno zadušno je tu v sobi. Ali bi ne šli malo venkaj?

Branič. Prav, prav! Tu stojimo in čakamo in poludne je že davno minilo. Pojdimo zdaj kosit in potem se spet vrnemo.

Mira (zase). Tudi jaz pojdem, a ne vrnem se nikdar, nikdar več!

Dr. Stremil. Seje menda še ne bode tako hitro konec. Po kosilu ga gotovo dobimo. (Stopi nazaj k stolu, na katerega je bil položil Mirine stvari.)

Mira (zase). Da bi ga več ne videla? Ne, ne! Stopiti hočem še jednokrat predenj, da ga odvežem obeta, da mu odpustim. Ljubil je svoj idejal, ne mene! Da je le zdaj našel pravi idejal! Prost bodi in — srečen! In jaz? Gosti oblaki so zakrili svetlo zvezdo življenja mojega. Noč, temna noč me objemlje! Ostal mi je le spomin srečnih dnij, oh, tako srečnih!

Branič (že pri vratih). Kaj stojiš in pre-mišljaš?

Dr. Stremil (stopi k mizi in pozvoni). Naročil bodem slugi —

Sluga (vstopi).

Dr. Stremil. Povejte gospodu doktorju, kadar se vrne, naj nas pričakuje po kosilu.

Sluga. Prosim, koga naj naznanim?

Dr. Stremil. On že vé koga. Prosim gospodičina! (Izroči Miri solnčnik in ruto.)

Branič. Idimo toraj. (Gre naprej, za njim Mira, potem doktor Stremil.)

Sluga (sam). Niti vizitnic svojih mi nečejo dati. Čudni ljudje! Od nekod s kmetov, kjer ne poznajo vljudnosti, šêg. Sedé tukaj v tuji sobi, kakor, da so domá. (Pogleda na uro.) Priti mora vsak čas, kakor navadno. (Pogleda skozi okno.) Aha že prihaja in dva gospoda ž njim. (Odide in odpre potem od zunaj vrata, skozi katera vstopijo.)

Šesti prizor.

Bileneg. Pereles. Dragan.

Bileneg. Bitka je dobljena. In tu gospod doktor izročam Vam od vzvišenosti podpisano koncesijo. Dana je na Vaše ime in lahko storite ž njo, kar Vam drago.

Dragan. Prosim, da poročite vzvišenosti še jedenkrat najgorkejško zahvalo mojo in vse dežele.

Bileneg. Zdaj Vam pa priporočam, da se spoznamete zaradi zgradbe železnice s kreditnim zavodom. Gospod Samuel Pereles, katerega imam čast, prištevati svojim prijateljem (Pereles se prikloni) in ki je prvi veščak v takih stvareh, svetoval Vam bode najbolje.

Pereles. Preveliko čast mi izkazujete, gospod grof. Sicer že stojim mnogo let na čelu našemu zavodu in smo storili že marsikaj koristnega, pa le po blagohotni podpori takih veljavnih gospodov, kakor je gospod grof.

Bileneg. Torej dogovorita se. Jaz moram k vzvišenosti. (Stisne obema roko in odide.)

Sedmi prizor.

Dragan. Pereles.

Pereles. Gospod doktor, kreditni zavod me je pooblastil, da obravnavam z Vami zaradi koncesije za železnico. Znano Vam je, da smo zgradili že več železnic in pripravljeni smo izvršiti tudi to podjetje.

Dragan. Vi bi tedaj zgradili železnico, in doklej?

Pereles. V dveh letih bode gotova, ako prepuščate koncesijo nam.

Dragan. Zakaj ne? Toda —

Pereles. Umejem Vas. Toliko, kakor naš zavod, gospod doktor, Vam nobeden ne more dati za koncésijo — namreč v poplačanje troškov, ki so jih imeli ustanovniki. Upam, da se bodeva lahko pogodila in pričakujem Vaše zahteve.

Dragan. Gospod ravnatelj, ako bi smel določevati jaz sam, ne zahteval bi ničesar —

Pereles. Vem, vem, gospod doktor!

Dragan. Toda oziri na koristi svoje dežele in naroda me silijo —

Pereles. Seveda, seveda!

Dragan. Da to imenitno koncésijo izročim le tistemu —

Pereles. Kdor največ zanjo ponudi in to smo mi!

Dragan. Gospod, kaj mislite, da bodem krošnjaril s koncésijo? Prepovedujem si takšno zbadanje.

Pereles. Nikar mi ne zamerite, gospod doktor! Jaz se pečam s trgovstvom in vsako stvar motrim s trgovskega stališča. Vrednost za vrednost! To je moje gêslo. Kolikor je stvar vredna, toliko dam zanjo.

Dragan. Zatrjevalo se mi je, da je koncésija vredna pol milijona.

Pereles. Pol milijona? Vi se šalite, gospod doktor. Pomislite samó, koliko dobička bi moral

zavod imeti pri zgradbi, da bi mogel plačati takšno ogromno vsoto! Tisočaki niso lešniki in se ne pobirajo na cesti. Ne, ne, gospod doktor, to ste le rekli, da bi me izkušali. Kdo Vam je natvézel takšno basen. Pol milijona?

Dragan. Nič manj. Ako Vam ne ugaja, našli se bodo drugi.

Pereles. Kako ste nagli. Stojte, da računjam! (Potegne listnico iz žepa in čečka s svinčnikom.) Ne, ne, to ni mogoče! Ali, da se ne bodeva dolgo lovila, izjavljam v imenu zavoda, da Vam damo za koncesijo četrtno milijona, to je, dvesto in petdeset tisoč in s temi je pošteno plačana. Kàj ne, da ste zadovoljni?

Dragan. Nisem.

Pereles. Hm! Na svojo odgovornost dodam še petdesettisoč. Vi kimate z glavo? Trdi ste kakor skala.

Dragan. Ne silim Vas! Tudi se ne mudi!

Pereles. Gospod doktor, vidim, da ničesar ne opravi, torej Vam odkrito povem poslednjo ponudbo. Evo Vam (vzame iz listnice list) nakaznice na štiri sto tisoč goldinarjev, katere Vam izplača blagajnica našega zavoda, ako nam izročite koncesijo. Štiri stotisoč goldinarjev in nì krajcarja več! Pritrdite?

Dragan (pogleda v nakaznico). Štiri sto tisoč goldinarjev. Bodisi, ker sem uverjen, da nam Vaš zavod najhitreje zgradi železnico. Evo Vam koncesije! (Da mu list.)

Pereles. In evo nakaznica! Nisem mislil, da bodeste tako trdi! Klanjam se Vam!

Dragan. In jaz Vam! (*Pereles* odide.)

Osmi prizor.

Dragan (sam).

Dragan. Je-li resnica, ali so le prazne sanje? Bogastvo, po katerem sem tolikrat hrepenel, hrepenel ne zaradi sebe, samó, da bi narodu mogel koristiti, bogastvo je moje. Ali je res moje? In ali sem si ga pridobil po poštemu poti? Kdo more reči, da ne? Narodu sem pridobil, kar si je najgorkeje želel. Malo mesecev še, in po železnem tiru bodo ropotali vozovi, obloženi s pridelki domovine. Novi viri blagostanja se bodo odprli. Z novo srčnostjo bode oratár opravljal trudapolno svoje delo, obrtnik si razširjal delavnico, trgovec veselo gledal razvoj kupčije. In do tega sem jaz pripomogel. Ali nisem dobrotnik svojemu narodu? Storil sem, kar sem moral storiti, in ne bojim se obsodbe. A vender, tu (stisne roko na srce) tu je nekaj, kar me razjeda, kakor strup, kar mi mori

vsako veselje. Če sem res žrtvoval najdragocenejšo svetinje naroda svojega? E blodnja, sama blodnja! Čemu se mučim? Temna minulosť je za menoj, nastopila je svetla doba življenja mojega. Prosto bode zdaj moj duh razprostiral svoje peroti in se kopal v žarkih slave in — ljubezni.

Deveti prizor.

Katinka. Dragan.

Katinka (oblečena, kakor v tretjem prizoru). Kaj tako zamišljeni? Ali Vas motim?

Dragan. Vi Kat— gospa milostiva? Nisem si upal misliti —

Katinka. Da pridem? Ali Vam nisem obečala venca zmage? Zagotovljena Vam je ona železnica, katera je tako imenitna za Vašo domovino.

Dragan. Dovoljena je, pa s kakšno žrtvijo? In Bog zna, ali sem prav storil in kako bode sodil narod?

Katinka. Zaslepljen, kdor bi Vas ne hvalil. Lehko ste veseli. Dosegli ste vse, kar ste želeli.

Dragan. Vse, pravite?

Katinka. Ne? In česa še želite?

Dragan. Odkrijem naj Vam, po čém mi hrepeni srce, kakor potnik v puščavi po studenci, kakor vojak po boju in zmagi? Naj Vam povem,

kaj mi razburja prsi, da se mi širijo od sladke nade, a se spet krčijo v obupnosti?

Katinka. Razvneti ste, gospod doktor!

Dragan. Ali naj sem miren, ker se odločuje usoda življenja mojega? Kar sem gledal v sanjah, idejal, katerega mi je ustvarila sveta poezija, stoji pred mano, dražesten, kakor nebeška prikazen. O živo čutim, da sem nevreden, zreti tvoje obličje, slišati milozvoneč tvoj glas. Priplavala si iz jasnih, èternih neskončnih prostorov na revno zemljo našo, da osrečavaš nas uboge zemljane. Iz božanstvenih tvojih očij odseva milost, milost tudi zame.

Katinka. Umirite se vender, gospod doktor!

Dragan. Zapovejte morju, da se umiri, kadar je vihar srdit razteplje do najglobokejše globine! Zapovejte ognjeniku, da ugasni, kadar iz njega oblastno bruha do nebes! Zapovejte slapu, da mirno teci, kadar z divjo silo bobni ob skalovje in se svetlikajoč razkaja! In jaz, jaz, ki vidim pred sabo življenja svojega svetlo solnce, jaz naj molčim? Jaz —?

Katinka. Ne dalje! Pomislite —!

Dragan. Kaj naj pomislim? — Da ne morem živeti brez tebe! Vsaka misel moja se vije okolu tebe. Le tebe vidim, le tebi diham in živim.

Katinka. Zapustiti Vas moram, ako —!

Dragan. Ti me zapustiš? Udušil sem svojo vest, zatajil prepričanje svoje zaradi tebe, le zaradi tebe! Venec zmage zdaj terjam od tebe! Ne, ne, prosim, rotim te, ne suni me v brêzдно obupnosti! Oh v tvojih očeh vidim, da se ti smilim, da je iskrica one neskončne ljubezni, katera mênî plameni v prsîh, vnela tudi tvoje srce. Beživa iz lokavega sveta, ki kakor mora teži duhove! Iščiva si tihe sreče daleč od posvetnega hrupa. Tu leži zaklad, s katerim se brezskrbno živiva? Ti molčiš, Katinka? Ti se odvráčaš? Jaz te ne pustim, moja si, moja moraš biti! (Siloma jo objame. Ko izgovarja besede »moja si« odpro se vrata in prikažejo se.)

Deseti prizor.

Dr. Stremil. Branič. Mira. Prejšnja.

Dr. Stremil. Dragan?

Katinka (pahne Dragana od sebe). Nesrečnež!
(Hitro si zakrije obraz in naglo odide.)

Branič. Stráni, stráni odtod, iz tega brloga izprijenosti!

Dr. Stremil (stopi proti Draganu). Izdajalec!
(Potem se obrne k vratom, kjer podpira Miro, ki se hoče zgruditi.)

Mira. O, moje slutnje!

Branič. Ubogo dete! (Podpira jo od druge strani. Ko stopijo skoz vrata, zavé se Dragan.)

Dragan (roke razprostirajoč, vzklikne). *Mira!*

(Konec tretjega dejanja.)

Četrto dejanje.

Mestni trg. Zadaj mestna hiša z arkadami in stopnjicami pred njo s stolpom. Od obeh strani drže ulice na trg.

Prvi prizor.

Branič (od desne strani, bolj polagoma). **Doktor Stremil** (od leve strani).

Dr. Stremil (ko ugleda Braniča, bliža se mu hitro). Gospod profesor, Vi že nazaj? Mislil sem, da ste še na Bledu. In Mira?

Branič. Vrnila sva se oba. Počitki se bližajo koncu in da Vam povem, dolgočasil sem se že brez dela in brez svoje navadne družbe, rekše brez Vas.

Dr. Stremil. Kakó je Miri? Ali jo je pustila tožnost?

Branič. Hvala Bogu, vsa izpremenjena je. Da je nesrečnega Dragana že davno izbrisala iz svojega spomina, znate. Vender jo je mučila za-

vest, da se je tako strašno zmotila. A jaz sem jo tolažil, da pač le prepogostoma idejali, ko jim stopamo bliže, izginejo pod ledeno skorjo praktičnega življenja. Zdaj je spet vesela, kakor prejšnje dni in radostna pričakuje naših skupnih večerov.

Dr. Stremil. Gotovo ne hlastno, kakor jaz.

Branič. Predragi moj! Kako Vas zahvaljujem! Vi ste rešitelj uboge hčere moje. Vlili ste ji novo srčnost v prsi, da se ni pogubila v neplodnih samozatožbah in obupu. Zato Vas pa tudi Mira čisla, kakor še nikogar. A zdaj mi povejte, je li res Dragan došel in sklical volilni shod?

Dr. Stremil. Došel je in pride danes v mestno hišo, kamor je povabil volilce.

Branič. Dve leti je odlašal. In v tej dobi, kje se je mudil, kaj je počel? Prosil sem Vas bil, da njega imena nikoli ne izgovorite v moji hiši. Vi ste tako storili, a zdaj, ko se je predrznil stopiti spet med nas, povejte mi, kar veste.

Dr. Stremil. Vem samo to, kar si pripovedujejo ljudje.

Branič. Ali Vam nikdar ni pisal? Izkušal se opravičevati? Je li popolnoma pozabil starega prijatelja?

Dr. Stremil. Pozabil.

Branič. In kaj pravijo ljudje?

Dr. Stremil. Da je za tisto koncesijo nove železnice prejel od banke, ki jo zdaj res zgradi, mnogo, mnogo denarja, tri do štiri sto tisoč goldinarjev.

Branič. Prodal se je torej. Tega bi ne bil pričakoval. On, ki je tako ognjevit pel o narodni požrtvovalnosti, izdal ga je, kakor Judež za uboge srebrnike. Komu naj še verjamemo?

Dr. Stremil. Jaz ga ne sodim tako ostro. Le pomislite! Vse je kričalo po železnici. Moral jo je pridobiti, ali odstopiti. A kako jo pridobiti? Jдини pot, udati se po drugi strani. To je storil, morda celo misleč, da nam koristi. In potem, ko je imel koncesijo, kaj naj počne ž njo? Oddati jo mora podjetniku, ki res gradi železnico. In če mu ta v pričakovanji dobička kaj da za koncesijo, ne more se mu očitati, da je po krivem si prisvojil, kar ni njegovega.

Branič. Z Vašega pravnega stališka morda ne. Samó vprašajte se, ali bi Vi tako ravnali v enakem slučaju?

Dr. Stremil. Menim, da ne. Toda Dragan je mehkejše narave.

Branič. In z onim bogastvom, kaj je pričel?

Dr. Stremil. Žàl, da nič pametnega, in to mu očitam tudi jaz. Razkošno je živel, zapravljjal je —

Branič. Gotovo s tisto žensko, ki smo jo videli takrat — oj nesrečni dan!

Dr. Stremil. Čul sem, da ni imel nobene posebne zveze. Jaz sodim tako. Oni dogodek ga je spravil popolnoma iz duševnega ravnotežja. Pekla ga je vest, in da bi jo udušil, iskal si je vsa-keršne zabave.

Branič. Nesrečnež! Uničil je naše najlepše nadeje. A da si upa priti! Ali se ne boji javne obsodbe?

Dr. Stremil. Železnica bode skoraj dodelana. Zato se zanaša, da mu zaradi te zasluge ne bodo zamerili družega njegovega vedenja.

Branič. In kaj čujete? Kakšno je mnenje?

Dr. Stremil. Draganu neugodno. Toda on je dober govornik in lahko mogoče, da si pridobi prejšnje zaupanje.

Meščani (prihajajo in stopajo v mestno hišo).

Dr. Stremil. Meščani že začnejo prihajati. Pojdete Vi k shodu?

Branič. Ne pojdem. Iskal sem le Vas, da Vas vabim na večer in zdaj se spet vračam domov. — In Vi?

Dr. Stremil. Tudi ne pojdem. Mučno bi mi bilo gledati starega prijatelja v tako težavnem položaji, ne da bi mu mogel ali smel priskočiti

na pomoč. Ako se Vam ne mudi, pričakujeva tukaj konec shoda.

Branič. Dobro.

Dr. Stremil. Tam že vidim dohajati Dragana z doktorjem Svatovitom. Zelo se je izpremenil. — Upadlega lica je in nima več one lehke, gibčne hoje, s katero se je takorekoč povzdigaval nad trdo prozajično zemljo. Stopiva na to stran. Nerad bi se zdaj ž njim srečal. (Oba stopita zadaj na desno med kulise, od leve strani stopita v razgovoru.)

Drugi prizor.

Dragan. Doktor Svatovit.

Dr. Svatovit. Vse prav. Pa ono glasovanje, s katerim ste se izneverili —

Dragan (naglo). Jaz da sem se izneveril?

Dr. Svatovit. Našim glavnim načelom.

Dragan. Kdo mi more očitati? Ali nisem zvršil, kar je želel narod? Železnica —

Dr. Svatovit. Železnica? Dà, dà! Dodelana bode še letos, ali kaj nam pomaga, ako smo za-trti v svojih pravicah, da sopihamo kakor bolnik, ki smrti pričakuje?

Dragan. Vi pač pretiravate, v resnici ni tako hudo. Ustava velja tudi za nas —

Dr. Svatovit. Na papirji. No, da ste zanjo glasovali tudi Vi, ne bi se Vam štelo v najhujši greh, le nagibi — nagibi —

Dragan. In kakšni nagibi? Prosim, da mi jih poveste.

Dr. Svatovit. Nerad govorim o tem, ker Vas nočem razburjati baš zdaj pred shodom.

Dragan. Govorite, govorite! Ne zamolčite, kar trosi hudobnost proti mojemu poštenemu imenu.

Dr. Svatovit. Čuli ste gotovo, česa Vas dolže, da le zaradi železniške koncesije ste glasovali in da ste — (umolkne).

Dragan. Kaj da sem?

Dr. Svatovit. Koncesijo prodali za drag denar.

Dragan. Kaj sem storil s koncesijo, nikogar ne briga.

Dr. Svatovit. A to Vam najbolj očitajo.

Dragan. Kdor mi more dokazati, da sem storil kaj nepoštenega, stopi naj prédme.

Dr. Svatovit. Povedal sem Vam samó, kaj se govori in kakšno je javno mnenje.

Dragan. Javno mnenje?! Oni strupeni modras, kateri ugrizne človeka za hrbtom skrivaj in izgine, kakor megla pred solncem, kadar ga hočeš zgrabiti. Javno mnenje! Koga, in bodisi najpoštenejši mož, ni že oskrunjalo s svojim gnjusnim strupom? S peklenskim veseljem razmesari naše

dobro ime in ga vlačí po mlaki. Gorje mu, kdor se je zameril tej zmíji! A jaz se je ne bojím. Na javnem mestu naj se zglesi, kdor si upa napadati moje poštenje in v obraz mu bodem zagrmel, da je lažnik in klevetnik — v obraz!

Dr. Svatovit. Saj poznate ljudstvo, da je nestalno v svojem mnenji in da je suče vsak vetrič. Zatorej pač treba največje paznosti možu, kateremu je narod izkazal svoje zaupanje.

Dragan. Nestalen res in lahkoveren je prosti narod. Njemu ne zamerim, ako krivo sodi. Zamerim le onim možem, ki ga nalašč krivo poučujejo in zapeljujejo. Ubogi narod, ti si, kakor Saturn, kateri je pojedel svoje rôdne otroke.

Dr. Svatovit. Pomirite se, gospod doktor, morda ne bode taka sila

Dragan. Jaz se ne bojím nikoga. — Moja vest je čista!

Dr. Svatovit. Idiva torej, gotovo nas že pričakujejo! (Odideta v mestno hišo.)

Tretji prizor.

Legat. Prvi in drugi meščan (pridejo iz postranskih ulic.)

Legat. Glejte ga, kako moški stopa. Lehko, lahko, ko ima žepe natlačene s tisočaki. Mi pa ki smo se mučili noč in dan, ki smo trosili čas

in denar, da smo vse pripravili, ližimo si zdaj prste. O le šopiri se! Danes ti potegnemo krinko z obraza, podkupljenec!

Prvi meščan. Tisočake, pravite?

Legat. Kaj tisočake, stotisočake!

Drugi meščan. Čul sem, da je dobil pol milijona!

Legat. Še več, še več! Za gotovo sem pozvedel, da so mu dali še več in meni niti vseh svojih troškov ni hotel povrniti.

Prvi meščan. Kaj Vam prav nič ni dal za Vaš trud?

Legat. Ni vredno, da bi se govorilo. Ali danes naj si iztrebi ušesa!

Meščani (se zbirajo okoli njega).

Prvi meščan. No, železnico smo vender dobili, in ako bi zmerom tako šlo, kakor zdaj med stavbo, ne bi bilo slabo.

Legat. Železnico? Torej res mislite, da jo je on pridobil? Toliko, kakor jaz bitko pri Kustoci. Vlada nam jo je že prej obečala in bi jo dala zgraditi, naj se Dragan zanjo poteza ali ne.

Drugi meščan. Podkupiti se je dal, podkupiti, kajpada!

Več meščanov. Sramota!

Drugi meščan. In takšen človek naj je naš poslanec?

Več meščanov. Odpovedati se mora, odpovedati!

Legat. Dragan si kupiči denarja in mi moramo stradati in delati.

Drugi meščan. Kakor črna živina. On pa se masti ob naših žuljih.

Več meščanov. Stráni ž njim! Stráni!

Prvi meščan. Pomislite vendar — železnica —.

Več meščanov. Kaj blebetá, kaj? K shodu, k shodu!

Drugi meščan. Vi gospod Legat, povedali mu bodeite naše mnenje.

Legat. Tako mu bodem pravil, da ga bode samega sebe sram. Izdal nas je, izdal!

Več meščanov. Izdajalec, izdajalec!

Legat. Ostanite trdni, ne dajte se preslepiti!

Več meščanov. Stráni ž njim! Stráni!

Legat. Zdaj pa k shodu. Zbrani so že.

Več meščanov. K shodu, k shodu! (Odidejo v mestno hišo).

Prvi meščan. A železnico nam je vender-le on pripravil, le on. — Škoda zánj. (Odide za drugimi).

Četrti prizor.

Branič. Doktor Stremil (prihajata).

Dr. Stremil. Aha, Legat, najhujši protivnik Draganov.

Branič. In zakaj?

Dr. Stremil. Ker zlate ribe ni on ujel na svojo vádo. Vse je imel tako lepo nastavljeno. Sanjal je že o delniški družbi in o bogatem plenu, ki si ga bode nalovil. Toda nesreča! koncésijo mu je izpred nosa odnesel Dragan in on menda ni več dobil, nego povrnjene troške. In zató ga bode danes napadal.

Branič. Ne zagovarjam, in ne morem zagovarjati Dragana. Vender ga zdaj obžalujem, da se mora braniti proti takim ljudem. O, da bi takrat bil poslušal najinega sveta, danes ne bi kakor zatoženec stal pred národom!

Dr. Stremil. Tudi jaz ga obžalujem, a pomagati mu ne morem, ko bi on tudi želel moje pomoči, kar pa se ni zgodilo.

Branič. In kaj bi mu Vi svetovali, ko bi Vas vprašal?

Dr. Stremil. Da izgine iz javnosti. Posveti naj se svojemu stanu in svoji modrici. Ljudstvo je kratkega spomina. Naglo pozablja, kakor dobro, tudi slabo in v nekaterih letih bi mu spet

slavo pelo in mu znova ponujalo častna mesta, če bi hlepel po njih. Zborovanje se je menda pričelo.

Peti prizor.

Katinka in **Bileneg** (v potni obleki nastopita od nasprotne strani).

Dr. Stremil. Tujci? Ta gospá — znana se mi zdi. Kje sem jo neki že videl? (Stopi z Braničem bolj na stran, potem ga prime pod pázduho, in oba odideta govoreča, a se čez nekoliko časa spet vrneti.)

Katinka (si ogleda trg z binoklom). Čedno mesto! In ta starikasta mestna hiša s stolpom, čegar zvon je v burnih časih klical meščane v obrambo njihovih pravic. Tesne ulice —

Bileneg. Z grapastim pômostom, — ceste blatne in nesnažne,

Katinka. In v ozadji veličastne planine, blesteče se v večni snežni odeji.

Bileneg. Proti švicarskim snežnikom prave krtine.

Katinka. Že ves čas čutim, da ti ne ugaja v teh krajih.

Bileneg. Res, čudil sem se, da si izbrala za najino svatovsko potovanje to progo in ne Italije s svojim vedno jasnim podnebjem, ali Švico.

Katinka. Ker mi ne ugajajo kraji, kjer bi vsaki dan srečavala znance in se morala spuščati v zoprne pogovore. A ne samó to. Vleklo me je gledati deželo, katera mi je bila opisana s pravim pesniškim ognjem.

Bileneg. In kdo je bil ta ognjevit pesnik? A spominjam se. Nemara doktor Dragan, katerega smo takrat lovili, kakor Baškiri divjega konja, dokler ga nismo ukrotili.

Katinka. Da, doktor Dragan. Slikal je tako poetično svojo domovino in narod svoj.

Bileneg. O, praznih besed mu ni nedostajalo.

Katinka. Ljubosumen, kaj-li? (Smeje se). Toda, kaj je bilo ž njim potem?

Bileneg. Tratil je, kar si je bil takrat pridobil za železniško koncésijo. No — tisto glasovanje —

Katinka. Za katero sem ga jaz pridobila?

Bileneg. Da, ti, s svojim laskanjem. Grabi me še danes jeza, ko se spomnim tistih dogodeb, On si je pač moral domišljevati, da je baronica Hollbergova bila —

Katinka. Vanj zaljubljena? Pojdi, pojdi!

Bileneg. Vedenje tvoje je bilo tákšno —

Katinka. Kakor je želel gospod minister. Sicer moram priznati, da je Dragan bil duhovit mož, s katerim je bilo prijetno občevati.

Bileneg. Zadela ga je zaslužena kazen.

Katinka. Kaj praviš? Kakšna kazen in zakaj?

Bileneg. Za tisto glasovanje. Očitali so mu, da se je dal podkupiti, da je snédel častno besedo svojo, da je izdal národ svoj, in sam Bog vedi kakšne druge grehe.

Katinka. In to vse zaradi takratnega glasovanja?

Bileneg. Ves čas se ni vrnil domóv. Še le zdaj, ko bode železnica že skoro gotova, sklical je shod svojih volilcev, ali kakor sem čul, godilo se mu bode hudo.

Katinka. In ta shod? Je li že bil?

Bileneg. Če se ne motim, čital sem danes v časnikih — čakaj, precej pogledam. (Potegne časnik iz žepa in čita). »Dr. Dragan — volilni shod — danes —» Ravno danes je ta shod.

Katinka. In kje?

Bileneg. (čita) »v mestni hiši«. Tukaj v mestni hiši.

Katinka. Tukaj? Torej ta šum, ki se sliši —.

(Iz mestne hiše se slišijo klici: Čujte! Tiho! Slepár! Tiho).

Bileneg. Ljubeznjivosti, katere mečejo Draganu v obraz. Toda pojdiva zdaj, pojdiva! Kaj naji to briga?

Katinka. Ne, ne, čakajva! — In vse to praviš, zaradi tistega glasovanja?

Bileneg. Neumniki, da mu kaj takega zamerijo. — Pojdi! Pojdi!

Katinka (bliža se mestni hiši). Ne grem, dokler ne zvem, kaj se dogaja.

Bileneg. Prosim te, pomisli, ko bi te on videl in spoznal. In kaj hočeš tukaj, kadar bode ljudstvo privrelo na trg?

(Vpitje v mestni hiši: Ni res! Res je! Tiho! Čujte! Mir!)

Katinka. Čuj! Zdi se mi, da slišim glas njegov.

Dr. Stremil (Braniču, s katerim se je vrnil). Kakšno vpitje! Motijo ga v besedi. Da le ne pride do hujšega!

Branič. Nesrečnež! Tako čislán in zdaj takó napádan!

Dr. Stremil. Kako čudno se vède ta gospá! Čim bolj jo gledam, tem bolj sem uverjen, da sem jo že videl. Ta hoja, velikost, obraz? A kdaj in kje? Česa neki išče tukaj?

Bileneg. (Prime Katinko pod pazduho). Idiva, idiva! Morebiti se še spopadejo. Pojdi!

Katinka. Ali vse to zaradi tistega glasovanja? In jaz, jaz sem ga pregovorila.

Bileneg. Kaj ti je do tega človeka: Kar je iskal, našel je.

Katinka. Zaradi mene! Jaz sem ga pehnila v nesrečo, jaz. Čuj! Že spet!

(Vpitje v dvorani: Ni res! Res je! Res je! Slepár! Sramota! Izdajalec! Tiho! Poslušajte!)

Bileneg. Jaz te ne umejem. Tvoje vedênje! Katinka, pomisli, kje si! Pojdiva!

Katinka. Nikar me ne sili. Jaz ostanem, jaz hočem ostati!

Bileneg. Peklensko gnjezdo! Sam vrag me je zanesel semkaj! Čuj, ljudstvo vrè k vratom!

Dr. Stremil. Zborovanje je končano. Strašen šum! Kaj zdaj?

Bileneg. Ali se ti blodi? (Potegne Katinko na stran. Na nasprotni strani Branič in doktor Stremil, srednja vrata mestne hiše se odpró, Legat, meščani se vsipljejo iz dvorane).

Šesti prizor.

Meščani (vriše). Odstopite! Takega poslanca nečemo! Prodal nas je! Sramota! Nezaupnica! Ni res! Mi zaupamo! Kdo? Strani ž njim!

Dr. Svatovit (zadržuje ljudstvo). Mirujte, mirujte, prosim vas.

Dragan (stopa naprej). In to mēni? Źrtvoval sem se za ta rod, poslednjo kapljico krvi bi bil zanj prelil! HvaleŹnost nārodova, zdaj te poznam!

Dr. Svatovit (ljudstvu). Prosim, razidite se, zborovanje je končano! (*Draganu*). ObŹalujem, ali ljudstvo je razburjeno.

Dragan. Podpihano od klevētnikov!

Legat (ki je stopil blizu njega). Kdo je klevētnik? Koga menite, gospod doktor?

Dragan. Vsacega, kdor se predrzne skruniti mojo čast!

Branič (doktorju *Stremilu*, poleg katerega stoji obsut od meščanov). Źal mi je, da nisva poprej odšla.

Dr. Stremil. Prepozno, zdaj ne moreva.

Legat (*Draganu*). Vaša čast? Sami ste si jo pokopali, ko ste prelomili obete svoje.

Meščani. Čujte, čujte!

Dragan. Kakšnih obetov nisem izpolnil? Ali vam nisem pridobil Źeleznico?

Prvi meščan. Tako je! Gospod doktor nam je pridobil Źeleznico.

Legat. Sebi pa polne Źepe.

Dragan. NesramneŹ!

Dr. Svatovit. Ne dalje! Idimo! Idimo!

Dragan. Da moram jaz poslušati takšno klevétanje! Vse svoje sile sem národu svojemu posvetil, da bi ga osrečil. Skrb za njega blaginjo mi je razjedalo srcé!

Legat. Ne deklamirajte tukaj. Domislite se onega glasovanja in potem še govorite o svojem rodoljubji.

Meščani. Izdal nas je, izdal! — Odstopite, odpovejte se poslanstvu! Tiho! Mir!

Dragan. Jaz izdal národ svoj? (Ugleda Braniča in doktorja Stremila). O, gospod profesor! Razžalil sem Vas, odpustite mi! Pred Vami zdaj stojim, gojenec Vaš. Vi ste me vzgojili, Vi mi vžgali v prsih neugasni plamen rodoljubja. Vi me poznate, odkar sem se zavedel svojih dolžnostij do národa in domovine. Vi zdaj sodite, ali sem res izdal národ svoj?

Meščani. Čujmo, čujmo!

Branič. Jaz naj sodim? O čém?

Dragan. Ali sem izdal národ svoj? Vi molčite? Govorite! Govorite!

Meščani. Čujmo, čujmo!

Branič (doktorju Stremilu). Kaj naj rečem?

Dr. Stremil. Resnico.

Branič (odločno). Izdali ste ga!

Meščani. Čujte, čujte!

Dragan. Tudi Vi! Tudi Vi! Obsojen! Uničen!
O! (Zgrudi se na tla).

Meščani. Pomagajte! Umrje! (Zadaj stoječi
ljudje). Kaj se je zgodilo, kaj?

Dr. Stremil. (Pokleknil je poleg Dragana). Ne-
srečnež!

Katinka (ki je ves čas napeto poslušala, ko se
zgrudi Dragan, izvije roko Bilenegu). Pusti me! Pusti
me! (Plane proti Draganu). Jaz sem ga umorila!
(Pade nanj). Dragan! Dragan!

(Zagrinjalo pade).

Peto dejanje.

Soba pri Braniči, kakor v prvem dejanji.

Prvi prizor.

Mira (vstopi pri stranskih vratih). **Dr. Stremil** (pri srednjih).

Dr. Stremil (odloži klobuk). Videl sem še brleti luč. Vstopil sem torej k Draganu. — Kakó mu je?

Mira. Čim dalje slabeje. Ravno je bil pri njem doktor. Póklical je očeta na stran in mu povedal, da je skrajna nevarnost. Srčna bolezen, za katero že delj časa hira, napadla ga je takó silno, da ni prav nobenega upa.

Dr. Stremil. Čudno, da ni precej takrat izdihnil duše svoje. Bolje bi bilo zanj, da bi se več ne bil prebudil, nego da se mora toliko tednov boriti s smrtjo.

Mira. Bolje? Ne, ne! Ločil bi se bil od življenja v najgroznejšem trenutku, obupajoč nad sabo, obupajoč nad prijatelji svojimi, nad vsem národom. Zdaj se mu je vsaj nekoliko umiril duh, ker vé, da mu odpuščamo.

Dr. Stremil. Če mu tudi odpuščamo mi, sam sebi ne more odpustiti nikdar!

Mira. Tolažiti ga je naša dolžnost. Vender, kako se je vse dogodilo óni nesrečni dan, ko so ga prinesli v našo hišo — strašnega spomina! — tega mi še nisi povedal.

Dr. Stremil. Ker te nisem hotel še bolj razburjati.

Mira. Kaj bi me moglo še razburiti, kadar sem potrpeła najhujše?

Dr. Stremil. Ko ga je obsodil tudi tvoj oče —

Mira. Moj oče?

Dr. Stremil. Čakala sva na konec shoda in zdajci obsuta od množice morala obstati. Dragan ves zbehan in skrajno razburjen, vprašal je očeta, ali ga obsoja tudi on. In oče, kaj je hotel odgovoriti, nego resnico? Dragan se je potem brez zavesten zgrudil na tla. V tem hipu slišim grozen krik in gospá —

Mira. Katera gospá?

Dr. Stremil. Pozabil sem povedati, da je ravno takrat prišel na trg tuji gospod z damo in da sta si ogledavala kraj. Gospá se mi je zdela znana, ne da sem se mogel spomniti, kje da sem jo že bil videl.

Mira. In ta gospa?

Dr. Stremil. S krikom: »Jaz sem te umorila« ! vrgla se je na Dragana. Nje mož je planil za njo ves srdit, zgrabil jo je za roko in na pol nezvestno odvedel.

Mira. In kdo je bila, ne veš?

Dr. Stremil. Slišal sem le, da ji je mož šepetal na uho: »Katinka!«

Mira. Oh, Katinka? Slutila sem. —

Dr. Stremil. Kaj ti je? Poznaš li —?

Mira. Ona črno oblečena žena na Dunaji. —

Dr. Stremil. Res, óna je bila.

Mira. Ali jo je tudi Dragan videl?

Dr. Stremil. Odprl je oči, toda v nezavesti je gotovo ni spoznal. Dragana so potem hoteli spraviti v gostilno, a tvoj oče je ukazal, naj ga prenesó v njega hišo.

Mira. In tu, ko se je prebudil in nas videl okolo sebe, zalile so mu solze oči. Spoznal je svojo zmoto, spoznal pa tudi, da je pravo usmiljenje ne samó sočutno, temveč, da tudi pozabi storjeno mu krivico.

Dr. Stremil (vskipi). Mira, ti ga še ljubiš?!

Mira. Jaz, ljubiti ga? Bili so dnovi, ko je sanjaril moj duh, da bodem osrečila in osrčevala veleum, našemu národu poslan. Omamila me je divna prikazen, videla sem le svetlobo. A prikazen je izginila in svetlobo so zagrnili temni oblaki. Prevara, grozna prevara! Da sem prenêsla to gorjé, zahvaljujem le očeta in — tebe.

Dr. Stremil. O, Mira, ti veš, da so vse moje misli zbrane okolo tvoje mile podobe. S silo, z nadčloveško silo sem premagoval svoja čustva, ko sem spoznal, da si je tvoje srce izbralo srečnejšega od mene. Skrival sem, kar mi je razburilo srce, da ne bi kalil jasnega tvojega dneva. Tebe srečno videti, prenašal sem rad svojo nesrečo. A ko ti je bila zvestoba vrnena z nezvestobo, začel sem upati. In ko si se umirila, razkril sem ti, kar bi sicer bilo tajno ostalo na veke. In ti? Prosila si me, naj ne zahtevam brzega odloka.

Mira. In kaj bi odgovorila, dragi moj? Ali naj varam možá, katerega za svojim očetom najvišje spoštujem na svetu? Ali naj ti hlinim čustva, predno so se oživele v prsih mojih? Potrpi! Potrpiva oba, dokler ne napoči zaželeni dan, da se umiri to moje nesrečno srce. Potrpiva in pomi-ljujva nesrečneža, ki se bode ločil od nas v britki zavesti, da je samega sebe uničil.

Dr. Stremil. O zavidam ga, zavidam, ki bode s seboj vzel v grob tvojo ljubezen.

Mira. Ne mojo ljubezen! Vsplamtela je in ugasnila, kakor zvezdni utrinek. Kar je umrlo, ne oživi spet.

Dr. Stremil. In jaz? Temna in mrtva mi je bodočnost, ako mi je ne razsvetljuješ ti. O, da bi mi vrnila samó iskro óne ljubezni, s katero te ljubim jaz!

Mira. Ne zahtevaj od mene, česar ne morem dati. Potrpiva in upajva.

Drugi prizor.

Branič. Prejšnja.

Branič. Vi tukaj? Dobro da ste prišli. Mislil sem že poslati po Vas.

Dr. Stremil. In zakaj?

Branič. Dragan želi še jedenkrat govoriti z Vami. Méni namreč, da ne bode preživel te noči. Tudi jaz se bojim, da se bode skoraj ločil od nas, Večkrat ga prijema srčni krč in sapa mu zastaja. Idite, dragi moj Marko in potolažite ga!

Dr. Stremil. Prav rad, ko bi mu mogel povrniti mir, ali niti sam sebi si ga ne morem. (Odide).

Tretji prizor.

Branič. Mira.

Branič. Kaj je ménil Marko? Si li ga ti užalila?

Mira. Nisem.

Branič. Mira, ti poznaš moje želje in ti si tudi sama priznala, da je Marko vreden najvišjega spoštovanja.

Mira. Spoštujem ga, kakor nikogar, razven tebe.

Branič. Ne muči ga torej s praznimi izgovori.

Mira. Čestim ga, a ljubiti ga, kakor sem jednokrat ljubila, takó iskreno in z vso dušo ga ne morem.

Branič. Tega on tudi ne zahteva.

Mira. A žali ga in žalilo ga bode. On je vreden ženskega bitja, katero bi mu vračalo njega čisto ljubezen z jednako iskrenostjo. In tega meni ni možno.

Branič. Čas, moja draga, zaceli vsako rano; namesto cvetic, katere je slana pomorila, poganjajo nove cvetice in se veselé solnca in zraka. Novo življenje klije iz pepelišča. Tudi tvoje srce bode pričakalo nove pomladi.

Mira. Storila bodem, kar želiš, storila tebi na ljubo, dragi moj oče, ali mênì se ne vrne nobena pomlad.

Branič. Mira, nesrečno dete moje, kolikokrat si zatrdila, da si spet mirna, da si pozabila —

Mira. Oh (objame ga) ne obsojaj me! Mislila sem in tolažila sebe in tebe, da sem ga pozabila. A zdaj, ko ga vidim v mukah in trpljenji, topi se mi srcé od žalosti.

Branič. Ohrábri, se, ohrábri. Bog bode vrnil mir tudi tvojemu srcu.

Mira. Kadar bode počivalo v grobu.

Četrty prizor.

Dr. Stremil. Prejšnja.

Dr. Stremil. Dragan želi, da ga spravimo v to sobo. Tu bode lože dihal.

Branič. V to sobo?

Dr. Stremil. Ukazal sem slugi, naj ga semkaj pripelje v naslanjači, in jaz mu pomagam. (Odide).

Branič. Blaga duša, kako bratovsko skrbi zánj! In on, da ne bi dosegel sreče, po kateri hrepeni? Krivično bi bilo, krivično. Mira, upaj, le upaj!

Peti prizor.

Dragan. Dr. Stremil. Prejšnja.

(Dragan sedi v naslonjači, katerega sluga pri stranskih vratih v sobo porine. Oblečen je črno).

Dr. Stremil (slugi). Odidite, dokler Vas ne pokličemo. (Sluga odide. Draganu). Kako Vam je zdaj?

Dragan. Hvala. Bolje, bolje!

Branič. Ali ne bi rajši legli. Polnoč je že in malo spanja bi Vam dobro dèlo.

Dragan. Prosim, pustite me tukaj! Vi pa, ne zadržujem Vas, pojdite počivat! Mira, tudi ti še tukaj? In ti Marko? In Vi učenik moj! In ta soba! Vse, kakor pred tremi leti! Le jaz! le jaz! O, to skeli in peče! Kako srečen sem bil takrat in zdaj —

Branič. Mirujte, mirujte! Ne razburjajte se! Ne nazaj v minulost, naprej v bodočnost gledamo z novim upom, z novo srčnostjo. Zazoreli bodo spet jasnejši dnevi. —

Dragan. Mèni nikdar! Solnce življenja mojega je zašlo. Temà, grozna temà me obstira. Obsodil me je národ, obsodili ste me Vi!

Branič. Ne spominjajte me onega nesrečnega trenutka. Prenagril sem se. Jaz se ne bavim z javnimi stvarmi in zdaj spoznavam, da so okoliščine časih silnejše, negoli najboljša volja.

Dragan. Govorili ste takrat resnico, jaz to čutim. Samó to mi verjemite, da so moji nameni bili dobri, da sem imel pošteno voljo, pomagati narodu svojemu, povzdigovati ga in osrečavati; to mu povejte!

Dr. Stremil. Tolaži se! Duhovi so se umirili in že so mnogi, kateri priznavajo tvoje zasluge. Kadar okrevaš, lahko spet vse popraviš.

Dragan. Prepozno! Zapravil sem srečo svojega življenja. Mene reši le smrt, smrt, katere željno pričakujem.

Mira. O Bog!

Dragan. Mira! In ti me pomiluješ? Ti, kateri sem nakôpal najhujše gorjé? O da bi mogel odplakniti s solzami spomin sramotnega dejanja svojega! Mira! Blága! Ali mi moreš odpustiti? Glej, na kolenih — (hoče poklekniti.)

Mira. Miroslav! (Doktor Stremil in Mira poleg Dragana stoječa ne dasta, da bi pokleknil).

Dr. Stremil. Dragan, pomisli vender. —

Dragan. Prosim, rotim te, ne preklinjaj me, ne preklinjaj spomína mojega!

Mira. Kaj neki misliš?

Dragan. Odpusti, odpusti mi!

Mira. Jaz ti nisem ničesar očitala in ti nimam ničesar odpuščati.

Dragan. Ničesar? Izdal sem te, sramotno izdal, razrušil mir čiste duše tvoje, uničil vero tvojo v resnico in zvestobo. Pozabi grešnika, pozabi ga!

Branič. Umirite se dragi moj! Ne mučite sebe in nas z žalostnimi spomini.

Dragan. Dragi moj učenik, slabo sem Vam poplačal Vaš trud. Koliko bi lahko storil za svoj národ in upal sem, upal, da mu bodem vodnik, sam vzoren v delovanju svojem. Vi ste mi kazali pravo pot, toda jaz sem ga izgrešil. Pozabljen bodem spal v grobu. In da bi le bil pozabljen! Da bi nikdo več ne izgovoril imena mojega!

Branič. Pozabljen? Ne, ne! Živeló bode, kar si dobrega storil; živele bodo pesmi tvoje in še pózni rodóvi se bodo spominjali pesnika, ki je vzbudil národ svoj v novo življenje.

Dragan. Ne, ne! Vi me prijateljski varate!

Branič. Ko bodo že davno pozabljene zmote tvoje, ako so res bile zmote, prepevala bode mladež tvoje rodoljubne pesmi in se oduševljala za vse lepo in dobro.

Dragan. Mislite? Besede Vaše so kakor hladilno olje na pekoče rane. O da bi se bil ravnal po Vaših svetih, mirno bi zdaj plavala ladja moja, mirno in srečno pod praporom ljubezni in poštenosti. Ali izbudil sem nesrečnik sam viharje, ki

so jo treščili na skalovje, treščili in potopili. Marko, prijatelj, brat! Tudi tebi sem usekal skelečo rano. Odvrnil sem ti srcé, do katerega si ti imel prvo pravico. Prizanesi mi, prizanesi nesrečnežu, vstvarjenemu le da sebi in drugim nakóplje bridkosti,

Dr. Stremil. Ne očitaj si, česar nisi zakrivil. Porojeni smo vsi, da trpimo in prenašamo, česar ne moremo odvrniti.

Dragan. Mira, daj mi roko! In tudi ti, Marko. (Oba mu podata roki). Življenja mojega ure so štete. Čutim da se mi bliža konec. Marko, vem, da si ljubil Miro in da jo še ljubiš. Mira, tu stoji mož, ki je jedini vreden tebe. Njemu smeš zaupati, nánj se naslanjati v viharjih življenja. Roke si podajta! (Zveže njiju roki). Uživajta srečo, katera meni ni bila usojena. — Ali sem storil prav, gospod profesor?

Branič. O da sem moral učakati tega dneva. Ne, ne, ti se ne bodeš, ti se ne smeš ločiti od nas! V tvojih prsih je skrit zaklad nesmrtnih poezij, katere ne smeš odtegniti národu. Ozdravel bodeš in znova zapôje struna tvoja.

Dragan. Počila je že davno in skoraj bode počilo tudi ubogo moje srce. Mira, ti jokaš? (Prime nje roko). Roka tvoja se trese! Ti me ob-

žaluješ! O zdaj sem uverjen, da si mi odpustila. Hvala ti, večna hvala! (Poljubi ji roko). Marko ali nisi rekel, da je že odbila polunoči?

Dr. Stremil. Že davno. Dani se že!

Dragan. Dani se? Prosim, odprite okno, da diham sveži zrak. (Dr. Stremil odpre okno in pihne luč. Polumrak). O kako me hladi. Dani se, res, dani se! Ali niso tam planine, snežniki naši?

Dr. Stremil. Vrhovi se zlaté!

Dragan. Nov dan bode napočil, solnce bode spet zasvetilo, ali moje okó ga že ne bode gledalo. Sijaj, o sijaj srečnemu rôdu.

(Iz dalje se sliši pokanje topičev).

Dragan. Čujte, kaj pomenja to?

Dr. Stremil. Si li pozabil? Danes se vozi prvi vlak po novi železnici. Vse mesto se pripravlja, da ga slovesno pozdravi.

Dragan. Prvi vlak?! Železnica odprta!

Branič. Glej, to je tvoje delo! Veseli se! In ako bi drugzega ne bil dosegel, hvaležen ti bode národ.

Dragan. Mèni? Hvala? Ne zaslužujem je. (Od daleč se sliši godba, katera igra »Naprej, zastava Slave«). Ali se motim? Ali ni to godba?

Dr. Stremil. Budnica po mestu v proslavo denšnjega dné. (Godba se bliža. Slava klici in

živijoklici. Ko gre godba mimo hiše, kliče ljudstvo »Živijo Dragan! Slava Draganu!« Potem se oddalja godba in umolkne.)

Dragan. Ste li slišali? Ali se mi sanja? Ne, ne, to ni mogoče!

Dr. Stremil. Klicali so ti »slava« in »živijo!«

Branič. Ali Ti nisem pravil, da národ hvaležno priznava delo Tvoje?

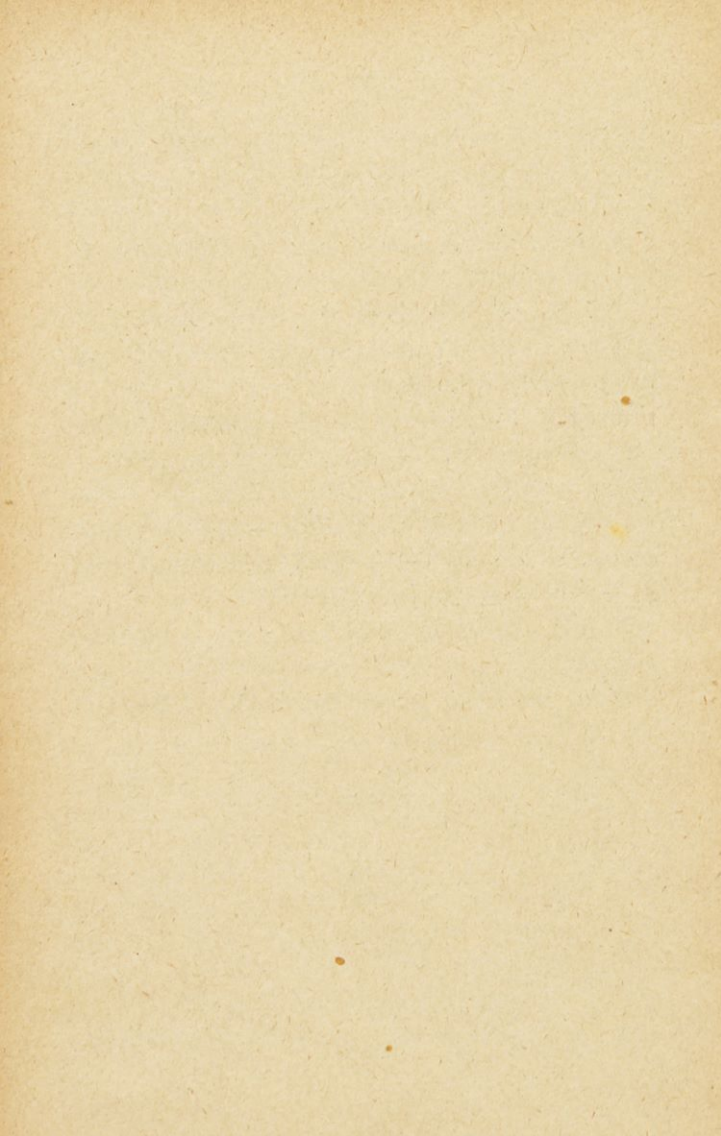
Dragan. Mên i slava? — Torej nisem zavržen od národa svojega?! — Kako me je presunilo! — Srcé se mi širi od neznane radosti. — — — Mira, daj mi roko, in ti, Marko! — Kaj je to? — Temno, vse temno! — — Bodi srečen zlati národ moj — srečen — srečen! (Umrje).

Branič. Rešen je. Našel je mir, po katerem je hrepenel.

Mira (poklekne zraven Dragana). O Bog! O večni Bog!

(Zagrinjalo pade).

Konec.

Narodna knjižnica

izhaja v zvezkih po 7 do 8 tiskanih pol ter bode prinašala pred vsem

zbrane dramatične in pripovedne spise

našega odličnega in priljubljenega pisatelja dr. **J. Vošnjaka.**

I. zvezek: **Pobratimi**, roman, dobiva se pri knjigotržcu A. Zagorjanu v Ljubljani na Kongresnem trgu. Cena za lepo vezan izvod 2 kroni.

II. zvezek: **Lepa Vida**, drama v petih dejanjih. Cena 1 krona.

III. zvezek: **Doktor Dragan**, drama v petih dejanjih. Cena 1 krona. Dobiva se pri založniku Drag. Hribarju v Celji in pri raznih knjigotržcih.

Naslednji zvezki bodo prinašali v življenjepisu. navedene dramatične in izbrane pripovedne spise in sicer:

Četrty zvezek igró: „Premogar“, in peti zvezek veseloigró: „Pene“, i. t. d.

V zalogi Drag. Hribarja so izšle in se dobivajo sledeče knjige:

Zbirka domačih zdravil, s poljudnim opisom človeškega telesa . . .	kron —.80
Nova pesmarica. Zbirka nabolj znanih slovenskih in slovanskih pesmi.	
Mehko vezana	„ 1.60
Elegantno vezana	„ 2.40
Srbske narodne pesmi. Sestavil J. Mohorčič	kron —.40
Obrtno spise. Nauk o dopisovanji in poslovanji, spisal A. Funtek . . .	„ 1.20
Obrtno knjigovodstvo, s kratkim poukom o menicah, spis. dr. J. Romih . . .	„ 1.60
Občinski red. Zbirka zakonov zadevaj- očih posle občinskega področja, spisal dr. Iv. Dečko, I. zvezek . . .	„ 3.60
Trdo vezan	„ 4.40
Mlinarjev Janez, slovenski junak, ali vplemenitba Teharčanov . . .	„ —.80
Luči, spisal Anton Funtek . . .	„ 1.40
Kateri bo? Prizor iz domačega živ- ljenja, gledališka igra	„ —.30
Kmetijsko gospodarstvo, spisal V. Rohrman. Cena	„ 1.—
Trtna uš in trtoreja, spisal I. Bele . . .	„ —.80

1653 P. Miford
Angelus

Bosgnjak.

Guanda v. Nazarety

Orzje Džoe. Sarant II.

p. 259

